

דברי תורה לפרשת השבוע

פנינים יקרים אמרי קודש בערזא סיפור עץ הפרשה אורחות חיים חידושי דעריקיא

מוצ"ש	הרה"נ	נח יודק
6:03	4:37	מונטריאל
5:52	4:26	לונדון
5:43	4:18	מנצ'סטר
5:46	4:20	אנטוורפן
6:26	4:57	ציריך
6:19	4:50	ז'נה
5:46	4:20	מלבורן
9:08	7:37	

העיקר בחייו. טעם הדבר, כי בבניו של האדם, גם הקב"ה שותף, כמאמר חז"ל (נדה לא): "ג' שותפים באדם", אבל מעשיו הטובים של האדם, כל כולם שלו הם, שהרי "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג). זאת ועוד, הבנים אינם 'גופו' של האדם, בעוד שהמעשים הטובים הם גופו ואין להם תולדות גדולות מהם, שהרי במעשיו הטובים נחשב האדם כאילו הוא מוליד את עצמו!

אלה תולדות נח כו'. (ו, ט)

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם א"ת בהבראם אלא באברהם, אברהם נקרא הצדיק כידוע שבשבילו נקרא העולם ולכן הצדיק נקרא אב העולם בחי' תולדות ופרש"י ע"ה עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים פי' עיקר קיום העולם הם המע"ט והעיקר מהמעש"ט היא האמונה כמאמרם ז"ל בא חכוק והעמידם על אחת. צדיק באמונתו יחי' כי מי שיש לו אמונה באמת מזה יכול לבא ליראה פנימית ולא יצטרך עוד ח"ו ליראת העונש מפני שכבר הוא מאמין ומה שפירש רש"י ז"ל שנח מקטני אמנה היה פי' שלא הכניס האמונה באמת באנשי דורו ולכן באו לידי יראת העונש אבל באע"ה נאמר והאמין בד' פועל יוצא פי' שהכניס האמונה בלב אנשי דורו וז"ש רש"י ז"ל

יש מרבתינו דורשים לשבח שאלו היה בדורו של אברהם היה צדיק יותר כי דורו של נח לא היו ראויים לכן לא הי' יכול להכניס בהם האמונה ורק הוא היה צדיק כש"כ שאלו היה בדורו של אברהם שהי' ראויים ודאי היה מכניס גם נח בהם האמונה ולכן היה אז צדיק יותר ויש דורשים לגנאי לפי דורו היה צדיק פי' לפי שדורו לא היו ראויים לכן היה נח צדיק תמים שלא הכניס בהם האמונה אבל אלו היה בדורו של א"א ע"ה שהיו ראויים ולא היה מכניס בהם האמונה אז לא היה נחשב לכלום כי הצדיק צריך להכניס אמונה בלב אנשי דורו. (הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע תקנ"ז-ג' מרחשוון תרי"א)

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וגו'. (ו, ט)

ברש"י יש דורשין אותו לשבח ויש דורשין אותו לגנאי. ראיתי רבים מקשים על היש דורשין לגנאי, אם יש לדרוש אמאי דרשו לגנאי, טפי הוי ליה למידרש לשבח. ונראה לי דלא קשה מידי, דלהורות לנו בא, אם אנו רואים איזה צדיק שיש איזה חסרון מועט במידותיו, אם כל זאת אין לנו לומר מכח זה כי לא צדיק יחשב עבור זה, שהרי נח שהתורה העידה עליו "איש צדיק תמים היה בדורותיו", עכ"ז נוכל לדרוש עליו לגנאי, ואפילו הכי הוי צדיק. (הרה"ק רבי אשר מראפשיץ ז"ע)

אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. (ו, ט) ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים (רש"י) היהודי הקדוש מפשיסחה ז"ע היה אומר: כל אדם רגיל לטעון, כי איננו עמל ויגע אלא בשביל בניו, כדי שיגדלו והיו יהודים טובים ובני תורה.

אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. (ו, ט)

לכאורה בדורו היה ראוי לכתוב אעפ"י שנח היה חי כמה דורות אעפ"כ עיקר בא לאשמעינן כפרש"י ז"ל יש דורשין כו', ואם היה נאמר בדורו היה ג"כ נשמע הדרש זה, ונ"ל דבא לאשמעינן עוד דבר אחד דהנה בכל דור ודור יש שורש לתקן מצוה מיוחדת יותר משאר מצות למשל בדור הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצות וכדומה בכל דור יש שורש להחזיק במצוה מיוחדת יותר משאר מצוות. ובא הכתוב לאשמעינן שהיה נח צדיק תמים בדורותיו ר"ל בכל דור שהיה חי היה מחזיק ומתקן אותה שורש המצוה המיוחד יותר לאותו הדור וזהו יהללו ד' דורשיו יחי' לבבכם לעד. דהנה כשהצדיק עושה מצוה ומקיים אותה בשורשה, מביאה אותה המצוה הזאת לידי חימום והתלהבות הבורע בו ע"י המצוה הזאת לומר שירות ותשבחות להשי"ת וזהו יהללו ה' בשירות ותשבחות דורשיו ר"ל הדורשים המצוה לעשותה בשלימות בשורשה. יחי' לבבכם לעד ר"ל הכתוב נותן טעם למה להם נאה לשבח מחמת שלבכם חי לעד דהיינו שהם דורשים כל מצוה מיוחדת לכל דור לעד לעולם וק"ל. (נועם אלימלך)

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וגו'. (ו, ט)

ברש"י יש דורשין אותו לשבח ויש דורשין אותו לגנאי. ולכאורה יפלא למה ידרשו לגנאי, מאחר שאפשר לדורשו לשבח לאיש צדיק תמים כזה. אכן יש לומר דשניהם אמת, וכל אחד ואחד דורש טובו ושבחיו של נח הצדיק. לדרשה ראשונה הוא כפשוטו דמכש"כ אילו היה בדורו של אברהם היה צדיק ביתר שאת, והיש דורשין לגנאי ר"ל שעיקר השבח שהעידה התורה עליו הוא זה שלא היה נחשב בעיניו לכלום. וכל עבודתו וצדקתו וזכיות אשר עשה לא היה כ"כ נחשב בעיניו, כי אמר בלבו בדור הזה שהם רשעים אז אני נחשב לצדיק נגד אנשי דור, כי השי"ת רואה מעשיהם הרעים, ולכך מחשב אותי לצדיק נגדיהם. אבל אלו הייתי בדור של צדיקים כמו אברהם וכדומה, לא היו מעשיו וצדקותי נחשב לכלום ולמאומה נגד מעשיהם וצדקותיהם של אותם הצדיקים, כי עדיין לא עשיתי כלום. וזהו עיקר השבח שהעידה עליו תורתנו הק' "צדיק תמים היה בדורותיו", רצה לומר שנח היה סובר כן במחשבתו שהוא רק צדיק נגד אנשי דורו, מחמת שהיה שפל נבזה בעיניו למאוד. ונמצא ששני הפירושים דורשין שבחו וטובתו ושניהם צדקו יחדיו, והבן. (אוהב ישראל)

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. (ו, ט)

"למדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים" (רש"י). בכך שהקדימה התורה את תולדותיהם של צדיקים, היינו את מעשיו הטובים של נח, לפסוק האומר "ויולד נח שלשה בנים", באה התורה ללמדנו כי מעשיו הטובים של האדם הם

לעילוי נשמת
 הבנש"ק
 הרב ר' חיים דוד האלברשטאם זצ"ל
 מקאשנוב
 בן הגה"ק ר' יחיאל מיכל צבי הי"ד זצ"ל
 "דומ"ץ ריישא" תנצב"ה
 נלב"ע ו' מרחשוון תשע"ג
 הונצח ע"י משפחתו
 החשובה שיחיו

והנה, כאשר הבנים הללו מתבגרים, שוב הם אינם נותנים את דעתם על עצמם ואף הם טוענים כי כל עמלם ויגיעם אינו אלא בשביל בניהם. אי לזאת, הייתי תאב לראות את הבן הראוי לשמו. הבן שכל הדורות עמלו בשבילו והוא גדל והתנשא בתורה וביראת שמים טהורה.

משמעות הדברים היא שהאדם צריך לעמול גם עבור רוחניות עצמו, ולא לא לעמול רק בענייני חומריות ובמשא ומתן כדי לחנך את בניו. עפ"י זה פירש את הפסוק: "אלה תולדות נח, נח איש צדיק" שעליו כתב רש"י: תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. נח לא נטש את הרוחניות כדי לפעול רק עבור בניו, הוא ראה גם את עצמו כבן ושקד על עליית עצמו. הוא עצמו היה הבן הראוי לשמו, אשר הבין כי גם עליו מוטלת החובה לעבוד את ה', וזהו פירושה של הדברים: "תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים", הצדיקים רואים במעשיהם הטובים כאילו הם בניהם. כשם שאב מתמסר לבנו ועמל ועובד כדי לפרנסו ולחנכו, כך הצדיקים עמלים גם עבור עצמם, עבור מעשיהם הטובים שיהיו מושלמים, ומהם ילמד כל אדם להשגיח על מעשיו, בנוסף לדאגה לבניו ידאג האדם גם לעצמו להצלחתו הרוחנית בתורה, ביראת שמים ובמעשים טובים. (בית יעקב)

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח. (ו, ט) נבאר בהקדם מה שידוע: בן נ"ח שנים היה אברהם כשמת נח (אבן עזרא שם). והנה עיקר פריו ותולדותיו של נח היו שזכה לראות את אברהם מיוצאי חלציו, ואז נסתלק מן העולם במנוחה נכונה. וזהו הרמז בפסוק: "אלה תולדות נח" עיקר תולדותיו היו, "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" - שהאיש צדיק אברהם שה' אמר לו "התהלך לפני והיה תמים" (בראשית יז, א), היה חי בדורותיו נ"ח שנים, דכיון שזכה לראותו מיוצאי חלציו הרי "את האלהים התהלך נח" עלתה נשמתו למרומים שמחה וטובת לב. (חתם סופר)

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח. (ו, ט) איתא בגמרא (ע"ז ו.) "תמים בדרכיו צדיק במעשיו", ופירש רש"י: "תמים בדרכיו - עניו ושפל רוח" וכו'. ולפי זה יבא על נכון המשך הפסוק, כי הנה "כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם" (סוטה ה.), והוא ההיפך ממה שכתוב אצל הענין (ישעיה נז, טו): "אשכון ואת דכא" וגו' וזהו: "את האלקים התהלך נח", כי איתא (בר"י יט, ז) שכאשר חטא אדם הראשון נסתלקה שכניה לרקיע הראשון, וכשחטא קין נסתלקה לשני, דור אנוש לשלישי דור המבול לרביעי וכו', עיי"ש. כי עיקר חטא דור המבול היה מחמת שנתגאו בשביל רוב טובה שהשפיע להם הקב"ה (סנהדרין קח.), אבל נח התהלך את האלקים, מצד "אשכון ואת דכא". (ישמח משה)

אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. (ו, ט) ר"ל שהראיה שהיה צדיק, שאפילו בדורו שהיו רשעים מ"מ היה תמים שלא מצאו בו כל מום ולא יכלו לדבר עליו מאומה. (הגה"ק רבי שבתי שעפטיל ווייס אב"ד שימאנו ז"ע תרכ"ו - ג' מרחשון תש"ד)

את האלקים התהלך נח. (ו, ט) י"ל דהנה מבואר בזוה"ק על הפסוק "כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך", דמשמע בישראל יש כמותו, ומפרש בזוהר דהיינו הקב"ה גזור גזירה וצדיק מבטל עיי"ש, אבל בנח הגם שהיה צדיק עכ"ז לא התפלל לבטל הגזירה, וזהו החילוק גבי אברהם נאמר "התהלך לפני" כביכול מפני שהיה בידו לבטל הגזירה, לכך נראה כאלו אלקים התהלך אחריו דהיינו אחרי דבריו, אבל נח שלא התפלל בעד הדור לכך נקרא "את האלקים" דהיינו שהלך רק אחרי דברי האלקים. (אזור אליהו תקס"א - ג' מרחשון תרמ"ד)

ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת. (ו, י) לכאורה פסוק זה מיותר בפרשה זאת, מאחר שנזכרים בניו כבר לעיל בפרשת בראשית. ונראה בהקדם מה שאמר חז"ל (בר"י לב, ח) להלן על הפסוק ויסגור ד' בעדו, שהיו רוצים בני דורו לשבור את התיבה ולהרוג את נח ואת בניו. ולכאורה הדבר תמוה, כי מה בצע להם אם יאבידו גם את נח ואת בניו ולא תשאר פרסה, והגם שהיו רשעים, אבל לא היו

טפשים וסתם אכזרים, אדרבה איתא בזוהר שהיו בעלי דעת והבנה, ואיזה תועלת תהיה להם בהריגת נח ובניו. ונראה כי הם ידעו שלא ברא הקב"ה את העולם למגן ולחנם, ובשום אופן לא יתחרט על בריאתה עד להחריבה לגמרי, לא איש א-ל ויכזב ובן אדם ויתנחם, אלא ישאיר שארית וקיום מין האדם בארץ שמהם יצאו דורות הבאים להתיישב ברחבי עולמו אשר ברא. והיות שמצא בעולם נח ובניו הצדיקים,

לזאת החליט לבררם מתוך הפסולת ולמחות את יתר הברואים, וממשפחת נח יפרדו ויוולדו כל יושבי תבל. ולולא שמצא את נח ובניו, לא היה מביא מבול כלל, כי לשחת את כל העולם אי אפשר, ולא חשיד קוב"ה למעבד דינא בלא דינא לברור סתם אנשים אחדים להחיותם אף שגם המה רשעים נינהו ולהשחית את האחרים. ולכן רצו בני דורו להרוג את נח ובניו, כדי שע"ז לא תהא שארית בארץ, וממילא מוכרח שישב ד' מחרון אפו ולא יחריב עולמו, אלא ישארו כולם בחיים, וזה היתה מטרתם בהריגת נח ובניו, אבל לא עלתה בידם. ומעתה מובן שפתח הפרשה הזאת בנח ובניו, כי הם היו היסוד לעונש הרשעים, ומבלעדם לא היתה באפשרות להחריב את העולם, ולכן משמש הפסוק ויולד נח שלשה בנים בהקדמה למעשה המבול, כי זה היה הגורם להחלטתו של הקב"ה. (עבודת ישראל)

ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס. (ו, יא) צריך להבין מה פשר הכתוב "ותשחת הארץ", והרי לכאורה 'אנשי הארץ' הם שהשחיתו ולא הארץ. ואכן באבן עזרא מבאר: "הטעם 'אנשי הארץ', וכן (יחזקאל יד, יג) 'ארץ כי תחטא לי', וכל הארץ באו' (בראשית מא, נז), היינו, מצאנו בכתובים כי אנשי הארץ קרויים 'הארץ' סתם. ועוד יש לבאר הפסוק כפשוטו דהרי במעשה בראשית ציווה השי"ת שיברא "עץ פרי עושה פרי", היינו שיהיה טעם העץ כטעם הפרי, אך הארץ שינתה מציווי השי"ת, כנאמר "עץ עושה פרי", ולא שהעץ עצמו היה פרי. לו היתה האדמה מקיימת את ציווי הבורא והיה טעם העץ כטעם הפרי, הרי אז היתה הבריאה משופעת במזון, ולא היו באים בני אדם לידי גזל וחמס. לכן אמר הכתוב "ותשחת הארץ לפני האלקים", היינו שהארץ השחיתה דרכה ושינתה ממאמר הבורא, וכתוצאה מכך באו בני אדם לידי גזל ולכן "ותמלא הארץ חמס" (הגה"ק רבי שלמה קלוגער ז"ע)

קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם. (ו, יג) כתב רש"י ז"ל לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, לכאורה צ"ב הרי בתחילת הדברים אומר השי"ת "קץ כל בשר בא לפני", וזאת מכיוון שחטאו בעריות, וכדברי רש"י "כל מקום שאתה מוצא זנות ועבודה זרה, אנדרלמוסיה באה לעולם והורגת טובים ורעים". אם כן מדוע אומר רש"י מיד לאחר מכן, שלא נחתם דינם אלא על הגזל? זאת ועוד, הרי כידוע אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה, אלא ראשית לכל פוגע בממונו של החוטא, כדברי הכתוב: "כופר נפש איש עשרו" (משלי יג, ח). ואם כן מדוע בדור המבול הקב"ה לא נהג כן ולא פגע תחילה בממונם אלא מיד פגע בהם עצמם, כאומר: "אמחה את האדם וכו' מאדם ועד בהמה ועד רמש ועד עוף השמים"? ברם שתי השאלות מיושבות האחת בחברתה. אימתי מידת הרחמים מועילה לפגוע בממון האדם תחילה - רק כאשר הממון שייך לו, אבל כאשר הממון שתחת ידו אינו שלו אלא ממון גזול הוא בידו, אזי לא שייך לומר שיפרעו תחילה מרכושו ומממונו. נמצא לפי זה כי אכן עיקר החטא שבעטיו מגיע מבול לעולם, היה חטא של עריות ועבודה זרה כדברי רש"י, ברם לו היה ניתן לפגוע בממונם תחילה, לא היה מגיע מבול לעולם, אך מכיוון שממונם גזול היה, לכן לא היתה כל ברירה אלא "קץ כל בשר בא לפני". הרי שלא נחתם גזר דינם להביא מבול לעולם אלא בגלל הגזל! (מלוא העומר)

קץ כל בשר בא לפני, כי מלאה הארץ חמס מפניהם. (ו, יג) פירש"י ז"ל לא נחתם דינם אלא על הגזל. ונראה לתת טעם למה שנחתם דינם דווקא על הגזל ולא על הזימה, כי יש לדקדק בדברי רש"י, כל מקום שיש זנות אנדרלמוסיה בא לעולם והורגת טובים ורעים, למה בא אנדרלמוסיה דוקא על הזנות, ועוד קשה למה לא הרגה

בדעות - היה נח תמים בדעות, כפי שביארנו. אבל כאשר הקב"ה אומר לנח לבוא אל התיבה, הרי זה משום שהולך הוא למחות את דור המבול, והקב"ה מסביר לו מדוע רק הוא ינצל, שכן "אותך ראיתי צדיק לפני **בדור הזה**", כי כאשר מדברים על הדור הנוכחי, דור המבול שהרשיע במעשיו, תוארו המתאים של נח הוא 'צדיק', וזו סיבת הצלתו, ואמנם עתיד הוא להיות גם 'תמים' - בדור ההפלגה, אך אין טעם לשבחו על כך כבר מעתה...

ויבא נח וגו' מפני מי המבול. (ז, ז)

פרש"י - אף נח מקטני אמונה היה מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול ולא נכנס עד שדחקוהו המים, עיי"ש. לכאורה יפלא לומר כן כאשר מ"מ דבר ה' עמו פעם בפעם, ואיך יהיה מקטני אמונה. אך הנה נודע כי שגגה גדולה היתה לו שלא התפלל על הדור, אולי [היה] הועיל להציל אותם משחת. והחסרון היה לו שהיה בדעתו שהוא קטן בעיני השי"ת, ולא עלה על לבו שיהיה הקב"ה חפץ בתפלתו, ולא האמין זאת שהשי"ת ישמע אליו ויעתר לו, אחרי שכבר נגזרה הגזירה. אבל חשב בלבבו שזה יהיה נגד רצון השי"ת לבטל גזירתו. והאמת הוא להיפך, כי זה חפץ ה' וזהו רצונו, שיהיה הצדיק מבטל כל הגזירות, וכמו שעמד אברהם אבינו ע"ה ואמר (בראשית יח, כה) "חלילה לך מעשות כדבר הזה". וכן משה רבינו אמר (שמות לב, יב) "למה יאמרו מצרים". וכן הוא המדה מתחלת בריאת העולם, כמאמרם ז"ל (רש"י בראשית א, א) בתחלה עלה במחשבה לבראו במדת הדין וכו' ושתפו מדת הרחמים למדת הדין. הכוונה בזה על דרך שאמרו (עי' אלשיך הקד' שה"ש א, ב) כי הצדיק נקרא שותף במעשה בראשית, כמו הדין אמת לאמיתו כאלו נעשה שותף (שבת י) וכיוצא בזה. והטעם הוא כי הצדיקים מקיימין את העולם, כי הם מעוררים רחמים וחסדים תמיד לבטל כל הגזירות קשות, ובוזה הוא שותף במעשה בראשית.

וזה היה כוונת הבריאה מתחלה, כאשר בכל מעשה בראשית לא נזכר רק שם אלהים, רק אחר שנאמר בהברא"ם אותיות באברה"ם, מיד נאמר "ביום עשות ה' אלהים" - מדת הרחמים עמו. כי כן על הצדיקים שם הוי"ה על פניהם תמיד, כמ"ש (ישעיה מ, ה) "וראו כל בשר יחדיו כי הוי"ה נקרא עליך". וזה שאמרו "שתפו מדת הרחמים" - הם הצדיקים העומדים בפרץ להשיב חמתו מהשחית העולם. וזה פירוש - נח מקטני אמונה היה, ולא האמין בעצמו כי יועיל בתפלתו. (תפארת שלמה)

וישלח את הערב. (ח, ז)

ולא הלך בשליחותו (רש"י) הכוונה בזה כי פסוק זה ללמדנו בא, כי מגלגלין זכות ע"י זכאי, ואי אפשר לשליחות של דבר טוב שתצא לפועל ע"י מי שאינו הגון וכדאי לכך. וכן דוד המלך היה מתפלל ומבקש "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ" (תהלים קכא, ב). לא נאמר כאן עזרי מה', כי אם עזרי מעם ה', כלומר ממי שהוא תמיד עם ה', צדיק וזכאי, שמגלגלין את זכות ההצלה על ידו. וזה דוד המלך התפלל כאן שהקב"ה ימציא לו את עזרתו ע"י זכאי וצדיק, שהרי על ידו עושה הקב"ה את שליחותו...

בעשירי באחד לחודש נראו ראשי ההרים. (ח, ה)

האבות קרויים "הרים", כפי שאמרו חז"ל (ויק"ר לו, ו) "הרים אלו האבות". כאשר התורה מזכירה את האבות, פעמים אברהם מוזכר ראשון ופעמים יעקב, כפי שנאמר "וזכרתי את בריתי יעקב ואת בריתי יצחק ואת בריתי אברהם" (ויקרא כו, מב), ואילו יצחק לעולם אינו מוזכר ראשון, כיון שמידתו היא מידת דין. וזהו שמרמז הפסוק: "בעשירי" - ביום הכפורים החל ביום העשירי לחודש, ו"באחד לחודש" בראש השנה החל באחד לחודש, "נראו ראשי ההרים" נראים לפני השי"ת רק ראשי האבות אברהם ויעקב שמידתם היא מדת החסד והרחמים, ולא יצחק שמידתו היא מידת הדין. (הרה"ק רבי בונם מפריסחא ז"ע)

ויום ולילה לא ישבותו. (ח, כב)

הנה, לבאר הענין שכבר עמד עליו המקנה בקידושין (לז: בתוס' ד"ה ממחרת), שבעכו"ם הלילה הולך אחר יום שעבר, שנאמר יום ולילה לא

גם את נח? אלא לפי שכל מה שהקב"ה עושה ע"י שליח, אין השליח מבחין בין טובים לרעים, שהרי מטעם זה נאמר במצרים (שמות יב, כב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר כמו שפרש"י שם. והנה בזמן שזנות מצוי אין הקב"ה יוצא בעצמו, לפי שדוקא במקום גדר ערוה שם תמצא קדושה, אבל במקום ערוה אין קדושתו יתברך מצויה שם כלל, וכשמענישים אז מענישים דוקא ע"י שליח, ואז אינו מבחין כאמור. אבל בגזל כתיב (תהלים יב, ו) משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה', רצה לומר אני בכבודי ובעצמי אריב ריבם. לפיכך אם היה הקב"ה חותם גזר דינם על הזנות, אם כן לא היה הקב"ה עושה כי אם ע"י שליח שאינו מבחין בין טוב לרע, ואם כן לא היה נח יכול להיות נצול, על כן חתם ה' גזר דינם על הגזל, כאלו אין כאן זנות, ואז יצא הקב"ה בעצמו לדין, ובוזה ניצל נח הצדיק. (עוללות אפרים)

עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר. (ו, טו)

הנה בזהוה הקדוש פירש לשון כפרה, משום דלנח היה זה כמו גלות. ויש לומר דנח חטא שלא הוכיח את דורו ולא התפלל בעדם כדאיאתא בזהוה (ח"א דף סז: בהשמטות), ונמצא שבבית חטא שלא התפלל בעדם, ובחוץ חטא שלא הוכיחם, וזהו שאמר "מבית ומחוץ בכופר", כלומר דעל שניהם צריך אתה לכפרה. ובוזה יש לפרש הפסוק שאחרי זה, דכתיב (ו, טו) "וזה אשר תעשה אותה שלוש מאות אמה אורך התיבה", שהוא כנגד אות ש', "ושלשים אמה קומתה", שהוא כנגד אות ל', "וחמישים אמה רחבה", שהוא כנגד אות נ', שהכל ביחד לשון, וזה שרמז לו הקדוש ברוך הוא "וזה אשר תעשה אותה", רצה לומר דמזה אשר אני מצווה אותך לעשות את התיבה במידות הללו דוקא, תיקח מוסר שהוא על שחטאת בלשון שלא הוכחת ולא התפללת על דורך. (הגה"ק רבי דניאל פרוסטיץ ז"ע)

ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל וגו' והיה לך ולהם לאכלה. (ו, כא)

המילים "אשר יאכל" לכאורה מיותרות הן. וכן קשה להבין היכן יכול היה נח לאחסן מלאי ענק כזה של מזון, שיספיק עבור כל האדם הבהמה החיה והעוף אשר בתיבה למשך שנה אחת? ברם, הנה דרשו חז"ל (יומא פ ע"א) "מכל מאכל אשר יאכל - אוכל שאתה אוכלו בבת אחת, ושיערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת". נמצינו למדים שהמלה "יאכל" באה להורות על שיעור של כביצה, שניתן לבולעו בבת אחת. זוהי, אם כן, כוונת הפסוק: השי"ת צוה על נח להכין רק כשיעור כביצה לכל סעודה, כפי "אשר יאכל", ודי נתן את הברכה בשיעור זה שיהא בו כדי שביעה. לכן מסיים הפסוק "והיה לך ולהם לאכלה" - הגם שלא תכניס עמך אלא כשיעור "אשר יאכל", בכל זאת יהיה לכם שיעור זה לשובע. (הגר"א מוילנא ז"ע)

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. (ז, א)

כבר מרגיש במה שיש להעיר: הלא בתחילת הפרשה מעידה התורה שנח היה "צדיק תמים", ומדוע כאן מכתיר אותו הקב"ה בתואר 'צדיק' בלבד? אלא, משיב רש"י (על פי דברי בראשית רבה לב, ד): 'מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו. ובכל זאת, מן הראוי להבין את הענין גם בדרך הפשט. ונראה דיזוע כי ההיפך מצדיק הוא רשע, ואילו ההיפך מתמים הוא עיקש. עוד ידוע כי רשע הוא מי שעושה מעשים רעים, ואם כן צדיק הוא בעל מעשים טובים, ועיקש הוא בעל דעות כוזבות, ולפי זה תמים הוא בעל דעות טובות, המקיים את "תמים תהיה עם ה' אלוקיך". והנה, חטא המבול היה במעשים, כעדות הכתוב: "כי מלאה הארץ חמס", בעוד חטא דור הפלגה היה רק בדעות, אך לגבי המעשים ידענו דוקא כי שררו ביניהם יחסי שלום ואחדות. ונח - הוא היה גם בדור המבול וגם בדור הפלגה, ומת עשר שנים אחרי מעשי דור הפלגה. מעתה, כאשר צוה הקב"ה למשה לכתוב את תולדות נח ואת מעשיו, אמר לו לכתוב "נח איש צדיק תמים", צדיק - במעשיו, תמים - בדעותיו, והוסיף הכתוב: "בדורותיו", כי בדור המבול שחטאו במעשים רעים - היה נח צדיק במעשיו הטובים, ואילו בדור הפלגה שחטאו

וזכות על כל חי אפילו על דגים שבמים שיהיו מותרים לאכול, לפיכך אוכלים דגים בשבת. ועוד דלכולי עלמא בשבת נתנה תורה (שבת פו, ב), וכל עיקר יפוי כח אדם על הדגים הוא מצד קבלת התורה כנזכר לעיל. (הגה"ק רבי דוב בעריש מביאלא ז"ע)

את קשתי נתתי בענן. (ט, יג)

העיד תלמיד החת"ם סופר אשר בכל שנה בפרשת נח היה רגיל לומר רמז בפסוק זה: "את קשתי נתתי בענן". "קשתי" ראשי תיבות: קדושת שמי תורת ימיני ולא פירש את כוונת הרמז הלז. וכתב תלמידו שיגע ומצא בזה דבר נפלא, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות דף לב, ע"ב) מיום שחרב בית במקדש ננעלו שערי תפלה, ולמדו זאת במדרש איכה (פרק ג' סימן ל"ה) מהמקרא קודש (איכה פרק ג', מ"ד) "סכותה בענן לך מעבור תפלה". ובטור (אורח חיים סימן קכ"ד, שולחן ערוך שם סעיף ג) כתב: אתמר בהגדה, אמר שמואל: כל הזריז לומר ארבעה דברים הללו, זוכה ומקבל פני שכינה, עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך ע"כ.

[ועיי' בב"ח שכתב טעם לזה שזוכה ומקבל פני שכינה: "לפי שבאותן ארבעה דברים מייחד רגלי המרכבה, "למען שמך" היא עטרת. "ימינך" חסד, "תורתך" תפארת, "קדושתך" גבורה ע"כ]. אמנם מה שקבעו לומר תפילה זאת אחרי תפילת שמונה עשרה, היא דמחמת ששערי תפלה ננעלו כמו שאמרו חז"ל וכנ"ל, לפיכך מתפללין אנו שיעשה הקדוש ברוך הוא למען שמו ולמען ימינו ולמען קדושתו ולמען תורתו ויקבל את תפילתנו אף בעת נעילת שער. וזהו שמרמז הקדוש ברוך הוא לנח, בשעה שיש "ענן" והוא רמז על נעילת דלתי התפילה, וכמו שנאמר "סכות בענן לך מעבור תפלה", אזי "את קשתי נתתי בענן" אתן את ארבעת הענינים הרמוזים בתיבת "קשתי" שהם מועילים לקבלת התפילה אפילו "בענן" וכמו שאנו מתפללים באמת אחרי השמונה עשרה: עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען קדושתך, עשה למען תורתך. (ליקוטי חבר בן חיים)

ויחל נח איש האדמה. (ט, כ)

איתא במדרש (פרשה ל"ו), אמר ר' ברכיה חביב משה מנח. נח משנקרא איש צדיק, נקרא איש האדמה. משה משנקרא איש מצרי נקרא איש אלקים. ויש לפרש הענין. דישנם שני דרכים בעבודת השי"ת, דרך אחד מי שמייחד עצמו לעבודתו יתברך ומתבודד ויש מי שעוסק בצרכי צבור ומבטל עצמו בשביל הכלל ומפקיר נפשו עבורם. א"כ צ"ל לפי המושג שזה שיתבודד יעלה מעלה מעלה וזה ירד ממדרגתו, וכן איתא בקה"ר כי העושר יהולל חכם. ריב"ל שכח ס' הלכות בשביל שעסק בצרכי צבור, ובכ"ז מצאנו שנח התבודד ולא הוכיח את בני דורו לכן אמרו עליו שאף הוא היה ראוי לכליה ורק מתבודד לעצמו הי'. בכ"ז אחר שנקרא איש צדיק ירד ממדרגתו ונקרא איש האדמה. ומשה רבינו נקרא איש מצרי שהוכרח לגלות, שזה מורה פחיתות והואיל שמסר עצמו על ישראל בהריגת המצרי נקרא איש אלקים שהגיע לתכלית השלמות מה שיוכל האדם להשיג ועיין מד"ר. (משך חכמה)

ויחל נח איש אדמה ויטע כרם. (ט, כ)

פירש"י עפ"י רבותינו ז"ל ויחל עשה א"ע חולין וקשה מה היה להם לרבותינו ז"ל לדרוש לגנאי, אולם באמת למה כתבה התורה כלל "ויחל נח" אם להורות שעשה א"ע חולין כהנ"ל היה לו להתחיל ויטע כרם וגו', וכל הפרשה מספר בגנותו "וישכר ויתגל וגו'" ויש לפרש ע"ד הרמז כי "ויחל" הוא לשון תפילה מלשון "ויחל" שנעשה חולין להורות לדורות שאף מי שהוא בבחינת צדיק תמים ואף כי ילך במדרגות ונביאות לא יהיה לו שום נדנדוד גיאות כי עי"ז יכול לזכות מדרגותיו ולהעשות חולין רח"ל כמו שראינו בנח הצדיק שניצל מן המבול וקודם המבול דיבר עמו השי"ת והתורה כתבה עליו "צדיק תמים" ואח"כ בצאתו מן התיבה נצמח לו שוב פניה וגיאות שמץ מנהו לא דיבר עמו עוד השי"ת. והגה"ק הצדיק מרן אדמו"ר הרב ממאגלנציא, הראה לו אביו הצדיק הרב מגרעניץ זכרונם לברכה על איש אחד ממקורבי רבינו הק' הרבי

ישבותו, תחלה יום ואחר כך לילה, ואילו בישראל היום הולך אחר הלילה (עיי' חולין פג.). ונראה, שהוא מפאת דעכו"ם מונין לחמה ממשלת היום, וישראל מונין ללבנה ממשלת הלילה, ואין הענין שישראל מונין ללבנה לבד, רק שישראל מונין לשניהם, והעכו"ם לחמה לבד, וכש"ס חולין (ס:), אמר לה, זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים, אמרה ליה, חמה נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופתא כו', פירוש, דישראל מונין לשניהם לחמה וללבנה והעכו"ם לחמה לבד. והענין המעלה שיש בזה לישראל הוא, כנודע כי הלבנה מקבלת האור מן החמה, והחמה משפיעה במדרגת זכר, והלבנה מקבל במדרגת נקבה, והם ענין הצורה והחומר,

וכמבואר במורה (ח"א פרק יז) כי אפלטון ומי שקדם לו, כינה הצורה בזכר והחומר בנקבה, וזהו ענין שישראל מונין לשניהם כי ישראל יש להם העבודה בצורה ובחומר, ומה שאין כן העכו"ם עבודתם בצורה בלבד ולא בחומר. ולכן העכו"ם מקריבין רק עולות דכולה כליל, ומה שאין כן שלמים דיש גם אכילת הדיוט, היינו דגם ענין החומרי אכילה יהיה גם כן בקדושה, זה לא שייך בעכו"ם. וזהו ש"ס דביצה (טז). נשמה יתירה לא אודעינהו, ופירש רש"י (ד"ה נשמה) לאכול ולשתות, והיינו דגם אכילה ושתייה יהיה בקדושה, זה אינו בעכו"ם. וזהו הענין שעמד עליו המקנה הנ"ל, משום דעכו"ם מונין לחמה ממשלת היום, ולכן היום אצלם עיקר והלילה נמשך אחריו, וישראל שמונין ללבנה ממשלת הלילה, ולכן הלילה עיקר והיום נמשך אחריו, ואף שאמרנו שישראל מונין גם לחמה וכש"ס חולין הנ"ל, מכל מקום המנין ללבנה עיקר יותר, וכמו שבארנו כי המנין לחמה מורה על העבודה בצורה, והמנין ללבנה מורה על העבודה בחומר, ועבודה בחומר קשה וגדול יותר, ועל כן הוא יותר עיקר. (הגה"ק רבי יוסף ענגל ז"ע תרי"ט-א' דמרחשון תר"פ)

ובכל דגי הים בידכם נתנו. (ט, ב)

לכאורה אין טעם מדוע הותרו דגים לנח ודורותיו אחריו כמבואר בגמ' סנהדרין (נט:): שגם דגים נאסר לאדם הראשון. בשלמא שאר בעלי חיים הותרו לו כמו ירק עשב שהותר לאדם הראשון (לעיל א, כט), הוא מפני שסיבת קיומם בעולם היה רק נח, ולולא הוא נאבדו במבול וטרח במזונותיהם שנה תמימה. אבל דגים שקיומם שלא על ידו ולא טרח במזונותם מדוע הותרו לו. ואולי יש לומר שדגים נגררים אחר שאר בעלי חיים מכל שכן, כיון שאין צריכים שחיטה וחיותם זוטר. או מצד שמציאותם רק ממים, הם נגררים אחר עופות שמרקק. (חולין כז:)[נבראון] (מחזה אברהם תקל"א-כ"ט תשרי תר"א)

כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את

כל. (ט, ג) טעם לאכילת דגים בשבת, הוא לפי שבימי בראשית לא הותר לאדם לאכול רק כל מיני צמח, היינו ירק עשב ועץ הגן, ולאחר המבול אשר כל נפש חיה אשר בארץ, חוץ מאשר במים, נצלו בזכות נח בתיבה אשר עשה, היה הצווי מיד אחר המבול (בראשית ט, ג) כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב אשר התרתי לאדם הראשון, נתתי לכם את כל. אבל על דגים שבים לא היה להם שום יפוי כח שיהיו מותרים לאכול, לפי שהם לא השחיתו את דרכם כשאר בעלי חיים, לפיכך הדגים שבים לא מתו במבול (זבחים קיג, ב), ונצלו מן המבול בזכות עצמם, על כן לא הותרו לאכול, ואף אחר כך כאשר נאמר כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה, אף על פי כן לא אכלו מהם ברצון אחר המבול כי אדם במה יזכה. אך כאשר קבלו ישראל את התורה ונתקיים על ידי התורה השמים והארץ וכל צבאם, ואלמלי לא קבלו ישראל את התורה היה העולם חוזר לתהו ובהו (שבת פת, א), ואז אפילו דגים שבים וגם הים עצמו לא היה, וכאשר קבלנו התורה בזכות זה העולם מתקיים השמים והארץ והים וכל צבאם ובכללם גם הדגים. לזאת אוכלים דגים בשבת, להורות זאת שעל ידי שקבלנו התורה וצונו בתורה זכור ושמור את יום השבת לקדשו, ובאם לא נתן את התורה לא נתן לנו את השבת, ושמירת השבת היא אות שקבלנו התורה [ויובן זאת כי עכו"ם ששבת חייב מיתה, (סנהדרין נח, ב)], ומכח התורה השגנו יפוי

אותם "לפני ה'", בכך שעשה עצמו אלוה ומנע את העולם מלעבוד את הבורא. (זרע ברכ)

וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים. (יא, כח)
שקבל תרח על אברהם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמי והשליכו לכבשן האש וזהו אור כשדים. (רש"י) מובא בגמ' (פסחים קי"ח): בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש, אמר גבריאל לפני הקב"ה, רבש"ע ארד ואצנן ואציל את הצדיק מכבשן האש, אמר לו הקב"ה אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו נאה ליחיד להציל את היחיד, ובהמשך הגמ' מובא, שגבריאל זכה בשכר זה להציל את חנניה מישאל ועזריה. ויש לבאר, מה ההסבר של "אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו" שבגלל זה צריך דוקא הקב"ה בעצמו להציל את אברהם, עוד יש לבאר, את אשר הקשה האבן עזרא, למה לא מסופר בתורה על הנס של אברהם בכבשן האש. וביאור הדבר הוא, כי הנה המצוה למות על קידוש השם, הוא רק אם רוצים לאנסו לעבוד עבודה זרה, אבל האדם אינו מחויב להתגרות בעכו"ם כדי שיביאוהו לידי נסיון וקידוש השם, ואולי הוא נכלל בגדר של מאבד עצמו לדעת,

(וע"ז אנו מבקשים בכל יום "ואל תביאנו לידי נסיון"), אולם אברהם אבינו מידה אחרת היתה בו, שהתגרה באנשי דורו ובאביו, תחת מלכותו של נמרוד, כמובא במדרש (ב"ר ל"ח, י"ג), עד שנמרוד נקם בו והפילו לכבשן האש, וזאת כיון שהוא היה יחיד בעולם עם אמונה טהורה, והבין שבשעה זו הרי הוא צריך לעמוד נגד אנשי דורו, להוכיחם ולהאיר את החושך ולהפיץ את האמונה בקב"ה, על אף שנכנס לסכנה. ולכן לא נכתב בתורה סיפור הנס של אברהם אבינו בכבשן האש, כיון שכל מה שכתוב בתורה, הריזה כדי להורות לדורות את המעשה אשר יעשו, ואילו סיפור זה איננו הלכה לרבים, ורק לאברהם היה מותר ללכת בדרך זו. ולפי זה גם יובן מה שאמר הקב"ה לגבריאל: אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד, כלומר, לפי שאברהם יחיד בעולמו ואשר על כן חגר עוז להתגרות בנמרוד ודורו, לכן אין לבית דין של מעלה יכולת להציל את אברהם, כיון שהם דנים רק על פי הדין ורק. (ישועות יעקב)

וימת תרח בחרן. (יא, לב)

ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם? שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו שהניחו זקן והלך לו, לפיכך קראו הכתוב מת, שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים, והצדיקים אף במיתתן קרויים חיים" (רש"י). כדי להסביר מדוע הניח אברהם את אביו זקן והלך לו בלי לכבדו, די היה להביא את תחילת המדרש "שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים", ומדוע אפוא הוסיף את סופו של המאמר ש"צדיקים אף במיתתן קרויים חיים" שאין עניינו לכאן? ברם יש להבין את התירוץ, מדוע לא קיים אברהם את כבוד אביו כיוון שבהיותו רשע נחשב כ'מת', ומה בכך, הרי הדין הוא (שור"ע יו"ד סי' רמ, ש"ט) שחייב אדם בכבוד אביו אף לאחר מותו? לפיכך סיים רש"י בדבריו וכתב: "והצדיקים אף במיתתן קרויים חיים", ללמדנו כי הסיבה שחייב אדם בכבוד אביו גם לאחר מותו, כיוון שנחשב הוא עדיין כחי. כל זאת אם האב היה צדיק, אבל אם האב הוא רשע שאף בחייו נחשב כמת, בוודאי אינו חייב בכבודו לא בחייו ולא לאחר מותו.

מלובלין זצלה"ה אשר אמר באספקלראי המאירה שלו על המקורב הנ"ל כי השם הוי"ה שורה עליו, ועתה נתחלל האיש המקורב הנ"ל מקדושתו ונעשה איש פשוט וישר, יען נצמח לו מעט גיאנות, ע"כ בא הכתוב להזהירנו בענין הנ"ל לזכות הרבים במדת ענוה לקיים מאמר חז"ל (אבות פ"ד) מאד מאד הוא שפל רוח וכו', ובאמת לא היה נח הצדיק ראוי לאותו מעשה רק להורות תשובה וכמו שמבואר בגמ' (ע"ז ד) כי דור המדבר לא היו ראויים לאותו מעשה רק להורות תשובה לרבים וגם דוד המע"ה לא היה ראוי לאותו מעשה רק להורות תשובה ליחיד. וחטא כמוהו לא נמנה בין החטאים ח"ו אדרבה גדולה עבירה לשמה, והנה איתא (אבות פ"ה) **כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו**, וקשה מה הוא זה לשון על ידו הוא ליה למימר אינו חוטא, אלא כוונתם בזה כי אותו החטא אף אם חטא ח"ו לא בא לחשבון החטאים להיות נקרא בא על ידו כי לא היה ראוי לכך רק להורות תשובה, ועל ידו פי' על מקומו (איש על ידו (במדבר ב) פירש"י איש על מקומו) **"ויחל נח" התפלל נח על כל הנ"ל.** (עבודת יששכר תקס"א-א' מרחשון תרל"ח)

ובני כוש סבא וחווילה... וכוש ילד את נמרוד הוא החל להיות גבור בארץ. (י, ז-ח) לכאורה צ"ב מדוע הפריד הכתוב בין נמרוד לבין שאר בניו של כוש ולא כללם יחדיו ואמר בני כוש סבא וחווילה... ונמרוד? וי"ל דכך מסופר בתנא רבי אליהו זוטא (פרק כה): "אמר להן ר"א לתלמידיו: בני, אתם יודעים בשבחו של אברהם אבינו? מיד אמרו לו תלמידיו לר"א: יהי רצון שתודיע לנו... מה עשה אברהם, נטל את המקל והיה משבר את כל הצלמים והשליך אותן אל תוך מדורת האש ובא וישב עליהן, ובתוך כך בא נמרוד ומצא לאברהם שעשה כך, ואמר לו נמרוד לאברהם: הכי אתה הוא אברהם בן תרח? ואמר לו אברהם הן. ואמר לו נמרוד לאברהם: וכי אין אתה יודע שאני אדון של כל המעשים והחמה והלבנה והכוכבים והמזלות, ובני האדם מלפני יוצאין כולם,

ואתה למה אבדת את יראתי? "באותה שעה נתן הקב"ה בינה לאברהם ואמר לו אברהם לנמרוד: אדוני המלך, מנהגו של עולם כך הוא, שמיום שנברא העולם ועד עכשיו היתה החמה יוצאת ממזרח ושוקעת במערב, למחר תהא מצוה את החמה שתצא ממערב ותשקע במזרח, ואז אני מעיד בך שאדון של כל המעשים אתה. ואם אתה הוא אדון העולם כמו שאמרת, בודאי כל הנסתרות הם גלויות לך, אם כן אמור לי מה יש בלבי ומה אני עתיד לעשות. באותה שעה הניח אותו רשע נמרוד ידו על זקנו והיה מתמה בלבו. ואמר לו אברהם: אל תתמה בלבך, כי לא אדון העולם אתה, בנו של כוש אתה, ואם אדון העולם אתה למה לא הצלת את אביך מן המיתה? אלא כשם שלא הצלת את אביך מן המיתה כך אתה לא תוכל להנצל מן המיתה". למדנו מדברי המדרש כי נמרוד הטעה את העולם כולו באומרו שהוא עצמו 'אדון כל המעשים'. עד שהגיע אברהם אבינו וחשף לעין כל את קלונו בגלותו לכולם כי נמרוד אינו אלא ילוד אשה, כאמרו לו: "בנו של כוש אתה".

לפיכך הדגישה התורה ואמרה: "וכוש ילד את נמרוד", לפרסם לעולם כולו כי הוא בנו של כוש ולא אלוה. על כן ממשכה התורה ואומרת: "הוא החל להיות גיבור בארץ" - היינו, מאז גילה אברהם לעולם כולו כי נמרוד אינו אלא ילוד אשה, הרי הוא נותר רק בחזקת 'גיבור' ולא 'אלוה'. "על כן יאמר כנמרוד גיבור ציד לפני ה'" מאותה שעה בה נחשף קלונו, הפך נמרוד למשל ולשנינה בפי הבריות, בראותם כי הולך אותם שולל, ועל כן כל מי שהטעה את הבריות היו אומרים לו הרי אתה "כנמרוד גיבור ציד לפני ה'" כמוך כנמרוד שצד את הבריות בפיו הטעה

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

בגנותו. **ואפשר לומר** דהנה יש פלוגתא במדרש (ראה זוה"ק השמטות ח"ג רנד, ב) אם נח עשה כדן במה שלא התפלל על דורו. שיש אומרים שבדין עשה, שמחמת שפלות רוחו וענוותנותו דן בעצמו שאינו כדאי לערוך תפלה גם בעד אחרים ודי לו להפקיע את עצמו. ויש אומרים

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. (ו, ט) פירש רש"י ז"ל יש מרבותינו דורשין אותו לשבח וכו' ויש שדורשין אותו לגנאי וכו'. וצריך להבין למה נדרש לגנאי על אותו צדיק, ובפרט שרש"י ז"ל פירש מקודם נח איש צדיק הואיל והזכירו סיפר בשבחו, וא"כ למה נספר

שלא עשה כשורה, כי אברהם ע"ה היה שפל באמת, ואמר (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, ובכל זאת לא נמנע להתפלל על בני דורו. וכן משה רבינו ע"ה שאמר (שמות טז, ז) ונחנו מה, ג"כ התפלל על בני דורו. והטעם, כי מי שאינו שפל רוח באמת, מדמה בעיניו שעדיין זכותו די להגין על עצמו ולא על אחרים, אבל מי שהוא שפל רוח באמת, ועל כן מה שהקב"ה עושה לו איזה טובה אינו תולה בזכותו רק תולה שהקב"ה עשה לו מתנת חנם, ולכן מה לי הוא מה לי אחר, ולכן יכול לערוך שוע ולהתפלל גם בעד אחרים. **וזהו שמרמז רש"י** במתק לשונו, מה שיש דורשין אותו לגנאי במה שלא התפלל על בני דורו ג"כ, הוא מצד שלא היה בדורו של אברהם אבינו, כי אילו היה בדורו של אברהם אבינו לא היה נחשב לכלום ג"כ כמו אברהם אבינו, והיה יכול להתפלל גם בעד דורו ולהמליץ טוב עבורם כנ"ל. (כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהורה הוא שנים איש ואשתו. (ז, ב) להלן כשנח הביא אותם לתוך התיבה כתיב (ז, ח-ט) "מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה ומן העוף וגו' שנים שנים באו אל נח". ואיתא בגמ' (פסחים ג.) שהתורה רמזה לנו כאן במה שעיקר הכתוב ח' אותיות, שהיה יכול לכתוב "ומן הבהמה הטמאה", וכתב "אשר איננה טהורה", שהם ח' אותיות יותר - עד כמה צריך איש ישראל לקדש ולטהר פיו, שלא להוציא דבר מגונה. ויש מדקדקים, הא בתחילה בציווי ג"כ כתיב "ומן הבהמה אשר לא טהורה היא", וגם שם יש שמונה אותיות יתירות, ולמה לא הביא הגמ' ראייה מפסוק זו שהוא בתחילת הפרשה.

ונראה כי בתחילה בשעת הציווי ליקח שבעה שבעה כדי להקריב מהם קרבן, מה שכתוב שם "בהמה הטהורה" הכוונה היא מה שהותרה למזבח, ומה שכתוב "לא טהורה היא" היינו שאיננה טהורה למזבח, ולהכי לא שייך לכתוב שם "הטמאה", כי ישנם מיני בהמות וחיות שאינם כשרים למזבח, ומ"מ כשרים הם באכילה, וממילא א"א לקרותם "טמאים". אבל להלן בשעה שבאו אל התיבה, דלא הזכיר שם המספר שבעה שבעה, אלא שנים שנים, נמצא שלא איירי הפסוק לענין הבהמות שעתידים להיות קרבן על המזבח, ומדכתיב שם ג"כ הלשון "איננה טהורה" ולא כתב הטמאה, שפיר דייק הגמ' שעיקר הכתוב ח' אותיות כדי שלא לכתוב דברי מגונה. (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים מעל פני האדמה. ולא מצאה היונה וגו'. ויחל עוד שבעת ימים אחרים ויסף שלח את היונה מן התיבה. ותבוא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה וידע נח כי קלו המים מעל הארץ. וייחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד. (ח, ח-יב) ויש להבין הענין ששלחה שלש פעמים. גם יש להבין מה שכתב רש"י ז"ל וייחל, הוא לשון ויחל אלא שזהו לשון ויפעל וזה לשון ויתפעל, ויחל וימתין, וייחל ויתמתן, ע"כ. ויש לומר בדרך רמז, דאיתא בזוהר (מדרש הנעלם פ"י נח) והנה עלה זית טרף בפיה, שנרמז כאן הנס של חנוכה על ידי חשמונאים והנה שמעתי מאמור"ר מהר"ד ז"ל בשם אא"ז מהר"י ז"ל, כי חנוכה רומז על גאולה העתידה בב"א, וכן איתא בספ"ה"ק (ראה בני יששכר מאמרי חנוכה ב, ח). **ואמר אאמו"ר ז"ל** הענין, דהנה בני ישראל

הדליקו נרות גם בזמן שהיה בית המקדש קיים שהיתה המנורה דולקת בביהמ"ק, ולא היו צריכין אז זכר למנורה, שהמנורה עצמה דלקה, אלא שזה היה רמז על נרות של לעתיד לבא, אד"ק ז"ל.

ויש לומר שזהו היה אחר ששלח היונה פעם ראשונה, לצורך אותו זמן שלח פעם שנית, והיה רמז על הנסים של ימי חנוכה, כדאיתא בזוהר ושנמשך מהנסים של גאולה העתידה, ושוב שלח בפעם שלישית ולא יספה שוב אליו עוד, שהוא רמז על גאולה העתידה שיהיה בשלימות הכל. וזה יש לומר דבפעם זאת כתיב וייחל לשון ויתפעל, שנתפעל ממה שהראו לו על הגאולה העתידה. וזה י"ל ברמז שאמר "שבעת ימים אחרים" שזה מרמז על זמנים אחרים שהם על הגאולה העתידה בב"א. (כ"ק מרן מהר"א ז"ע)

הנה עלה זית טרף בפיה וגו'. (ח, יא)

כתב רש"י ז"ל שאמרה היונה לנח יהיו מזונותי מרורין כזית בידושל הקב"ה ולא מתוקים כדבש בידי בשר ודם עכ"ל ואין מובן איך העיזה פניה בפני נח שהי' צדיק הדור ועל ידו נצלו כולם, ועוד דהא איתא בגמ' ברכות יז: כל העולם כולו ניזונין בשביל חנינא בני שע"י הצדיק נמשכת פרנסה לכל העולם, ואיך אמרה לנח ולא בידי בשר ודם וי"ל דבאמת זו היתה כונת היונה, דהצדיק נקרא זית רענן יפה פרי תואר (ירמ' יא, טז) שמוציא שמנו שע"י הצדיק נמשכת פרנסה ושפע לעולם, והרמז דהאותיות שאחרי 'זית' הם השם 'חתיך' שהוא שם הפרנסה, המורה על החותך חיים לכל חי, וזהו שרמזה לו עלה זית שמזונותיה נמשכים מהצדיק, וביקשה שיהיו מזונותיה מרורין כזית בידי של הקב"ה דהיינו שהקב"ה ימשיך המזונות ע"י הצדיק, ולא בידי בשר ודם היינו שיושפעו שלא ע"י הצדיק כי כאשר הפרנסה נמשכת מהקדושה נמשכים כל עניני רפואת הנפש והגוף, וזהו גם הרמז במסורה כי הוא טרף וירפאו. (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם ויהיה כנען עבד למו. (ט, כז) יש לדקדק למה נקט ואמר "באהלי שם" ולא אמר 'בבתי שם'. ונראה על פי דברי חז"ל (סנהדרין קה:) על הפסוק "מה טובו אהליך יעקב" (במדבר כד, ה) שהוא נדרש על בתי כנסיות ובתי מדרשות, עיי"ש: וכן על הפסוק "יושב אהלים" (להלן כה, כז) פירש ז"ל: "אהלו של שם ואהלו של עבר", וצריך להבין למה אכן נקראו בשם אוהל: וי"ל, כי רז"ל אמרו (מגילה כט.) שעתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל. והנה, רש"י ז"ל פירש על הפסוק "אבי יושב אהל ומקנה" (לעיל ד, כ) "הוא היה הראשון לרועי בהמות במדברות ויושב אוהלים חודש כאן וחודש כאן". הרי, שאהל נקרא בית עראי, מקום שאינו קבוע. ואם כן, כיון שבתי כנסיות ובתי מדרשות שבחז"ל יטולטלו ויקבעו בארץ ישראל, יפה נקראו בשם 'אוהל'. ובזה יובן למה נקט כאן לשון אוהל "באהלי שם", כי הנה רש"י פירש כאן: "ויהי כנען עבד" "אף כשיגלו בני שם, ימכרו להם עבדים מבני כנען, ולפי זה, מאחר שהפסוק מדבר גם על זמן הגלות, לכן אמר: "וישכון באהלי שם", היינו בתי כנסיות ובתי מדרשות של שם שבבבל, כי בזכות לימוד התורה יוכלו להתגבר על כנען גם בעת שלא יהיו שרויים על אדמתם, בימי הגלות, "ויהי כנען עבד למו" (כ"ק מרן מהר"ד ז"ע)

סיפור על פרשת השבוע

להם הביהמ"ק וכל איש שעבר ח"ו איזה עבירה היה מביא קרבן ואפילו היה עשיר או מיוחס היה מוכרח לילך בעצמו להר הבית, ולילך בעצמו לכמה ממונים, ולקחת בעצמו את הקרבן, ולהוליך בעצמו את הקרבן לביהמ"ק ומסתמא נערי בני ישראל היו רומזים זה לזה ואמרו מי יודע מה עבירה עבר האיש הזה, ונתבייש האיש הזה מאוד. וכאשר בא עם הקרבן לביהמ"ק ושם היו כמה אלפים מבני ישראל, ומסתמא היו ביניהם כמה אנשים שהיו מכירים אותו ואמרו ג"כ הראיתם את האיש הזה? מי יודע מה עשה על שהוצרך להביא קרבן, **וכל זה לא היה די לפניו** עד שבא להכהן המקריב קרבנו, והכהן הניף את הקרבן וקרא

כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אוסיף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי (ח, כא) פעם בא אפיקורס גדול לפני הרה"ק מרוזין ז"ע (תקנ"ז-ג' מרחשון תרי"א) ושאל אותו מדוע אצל הצדיקים הקדמונים, כאשר בא לפניהם בעל עבירה ר"ל הוכיחו אותו על פניו וכעת מקרבים אותו? והשיב לו הנה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה כך שיהיה הבחירה חפשית, אח"כ כאשר חטאו בני האדם והקב"ה הביא עליהם את המבול, בא השטן לפני השי"ת ואמר לו: אם אתה מעניש תיכף תתבטל הבחירה, נשבע השי"ת כביכול שלא יביא עוד מבול, אח"כ היו דור הפלגה ואנשי סדום, אח"כ כאשר באו ישראל לארץ הקדושה והיה

הראשונים הי' הזוהר הק' מסוגל לטהרת הנשמה כן בזמן הזה מסוגל האוה"ח הקדוש לטהר הנשמה

פעם היתה אסיפת צדיקים והשתתפו בה צדיקי הדור הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל והרה"ק מרוזין ועוד צדיקים ונענה הרה"ק מאפטא רואני שמישיח אינו יכול לבוא עד שיאסרו את צדיק הדור במאסר, ונענה הרה"ק מרוזין נו, הלא אתם הנכם הצדיק הדור? והשיב לו הרה"ק מאפטא: לא, הנה אני זקנתי ואין עוד כוחי לכך, טלו זאת על עצמכם, אך זאת מבטיחכם אני, שאהיה שם עמכם. הרה"ק מרוזין זי"ע ישב בבית הסוהר כבר לאחר פטירת הרה"ק מאפטא, ואמר שהרה"ק מאפטא קיים הבטחתו והיה אצלו מדי יום ביומו, פרט לפעם אחת ביום אידם שלא היה יכול לעבור ברחוב העיר מרוב הטומאה, ועמד מרחוק וצעק: ישראלק'ע איך בין מיט דיר!

רבינו סבל את סבלם של ישראל, ואף היה חבוש בבית האסורים בקיוב על ידי מלכות זדון הרוסית היה זה משנת תקצ"ח עד שושן פורים קטן ת"ר כ"ב חודש, בשבתו בכלל התבטא פעם: גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, (תהלים כב, ד) איני מצטער על כך שהנני כלוא בגיא צלמות, אך: רע' מה שמציק לי הוא צערה של השכינה: כי אתה עמדי, שהרי בכל צרתם לו צר. מסופר כי כ"ק מרן ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע חלה בעיניו באותה תקופה, למקורביו גילה כי הקריב את עיניו בדמעות שבכה על כך שהצדיק מרוזין כלוא בבית האסורים.

אזרחות חיים

קצר חשמלי בכל הבית ואין לו ילדים קטנים בבית אסור לקרוא לגוי שיפעיל מערכת החשמל (וכן הדין אם לא נכבה המפסק הראשי, והגוי הדליק את האור בכמה מחדרי הבית [ולצורך הקטנים א"צ להדליק כבולס] ונמצא שבכל חדר עשה מלאכה נפרדת [של הדלקת האור] שאסור להנות מהאור בחדרים שאין בהם צורך קטנים).

אם אירע קצר חשמלי בכל מערכת החשמל בבית או בישיבה, והלך הגוי והרים המתג והפעיל את מערכת החשמל, האם מותר ללמוד או לאכול בבית או בישיבה?

אם אירע כן בבית ויש שם ילדים קטנים שלצורכם הותר לקרוא לגוי להפעיל מערכת החשמל, מותר ליהנות מהחשמל שבכל חדרי הבית, כאמור בשאלה א' [שכיון שע"י הפעלת מתג אחד מופעל החשמל בכל החדרים אמר' נר לאחד נר למאה], ואם אירע כן בישיבה באופן שאי אפשר ללמוד ולהתפלל ית' להלך שיש להקל לומר לגוי משום שהוא צורך מצוה לרבים, ולכן יהא מותר בהנאה.

גוי הנכנס למטבח החשוך ורוצה לאכול שם או לעבוד שם והדליק החשמל, האם מותר ליהודי ליהנות מהאור הדולק במטבח?

כמבו' בשו"ע באופן שהגוי הדליק נר לצרכו מותר לכל ישראל להשתמש לאורו, ולענין הדלקת נר ואור דין זה אמור אפילו בגוי המכיר את היהודי כיון שאין לחוש בזה שמא ירבה בשבילו, ובנד"ד נמי אם הגוי נכנס למטבח והדליק החשמל, ורואים שנתכוין לעצמו כיון שמיד אוכל או עובד במטבח [או שהדליק בשביל גוי אחר שנשאר במטבח], מותר ליהנות מאור החשמל אפילו לאחר שיצא משם הגוי, ובפוסקים (שש"כ ל, הע' קעב) כ' שאף מותר לומר לגוי שלא יכבה האור ביציאתו, ואין בזה איסור אמירה לגוי שהרי אינו צריך לעשות שום פעולה כדי להשאיר האור דלוק, ודוקא אם אמר כן לגוי לאחר שהדליק האור לעצמו, אבל אין לומר לגוי קודם ההדלקה שישאיר האור דלוק, משום שאז נחשב שהדליק גם לצורך הישראל, ובאופן כזה יש איסור הנאה, כמו שיבואר בסע' ב'.

בקול גדול פלוני בן פלוני הביא קרבן כזה על אשר עבר עבירה פלונית, והיה קולו נשמע למרחוק, ומה מאוד נתבייש אותו האיש וכמה דמים נשפכו לו, ואמר בלבו מה אעשה לעבור עבירה ולא להביא קרבן לא טוב יהיה לי בעוה"ב, ולהביא קרבן לא טוב לי בעוה"ז, מוטב שלא לחטוא ויהיה טוב לי בעוה"ז ובעוה"ב. ובא השטן לפני השי"ת ואמר הלא תתבטל הבחירה ונחרב הביהמ"ק, אח"כ היו ראשי גלויות ונשיאים שהיו מענישים להעוברי עבירה ח"ו ונתבטל גם זה, עד שבא הדבר להצדיקים ואם בא לפנייהם בעל עבירה היו מוכיחים אותו ברבים ונתבייש הבעל עבירה, ואמר בלבו לחטוא ולא ליסע להצדיק יאמרו עליו שהוא אפיקורוס, וליסע להצדיק לא טוב כי מביישו, יותר טוב שלא לחטוא וליסע להצדיק. ויבא השטן להשי"ת ויאמר הלא תתבטל הבחירה, ואסרו על הצדיקים שלא יגלו עוד, נא, לא די שאני יודע מה אתה ושותק אני, אתה רוצה שאהיה ח"ו כמוך, ונעשה האיש הזה בעל תשובה גמור וחסיד גדול, כן יעזור השי"ת שנשוב כולנו בתשובה שלימה באמת אכ"ר.

רבינו פירש את מאמרם ז"ל: מלה בסלע משתיקא בתרין. (מגילה יח, א) אימתי יש ערך רב למלה, עד שהיא שוה סלע, רק כאשר נותר אצל אומרה לפחות כפליים הימנה, היינו שאמירתו היתה בגדר של: מגלה טפח ומכסה טפחיים, אזי נעלית היא המילה ויש לה חשיבות. בסה"ק דברי דוד להרה"ק רבי דוד משה מטשארטקאב זי"ע מביא בשם אביו הרה"ק מרוזין זי"ע שאמר שכמו שבדורות

אם אירע קצר חשמלי ואין חשמל בכל הבית או בחלק מחדרי הבית, האם מותר לקרוא לגוי להפעיל החשמל, והאם מותר ללמוד או לאכול לאחר שהגוי הדליק את החשמל?

כמבואר בס' ש"ז אין היתר לומר לגוי שיעשה מלאכה בשבת לצורך הישראל, ואפילו ברמיזה שלא דרך ציווי שהותר שם עדיין יש איסור הנאה ממלאכת הגוי, ומה שהותר שם (רמ"א סע' כב) רמיזה [שלא בדרך ציווי] אמור רק לענין תיקון נר הדולק שיכול ליהנות קצת גם לפני התיקון, ובאופן כזה אין נחשב הנאה כמבו' במ"ב שם (סקע"ז וסקי"א, ולכן גם אין חיוב מחאה, ראה להלן).

אכן, באופנים מסויימים הותר אמירה לנכרי בפירוש, והם לצורך חולים וקטנים, כמבו' כאן בשו"ע, ובאופנים אלו אין איסור הנאה כי באופן כזה מותר לומר לנכרי לעשות מלאכה [אפי' לכתחילה], וממילא אין לאסור ההנאה משום גזירה שמא יאמר לנכרי לעשות מלאכה, וגדר חולה לענין זה הוא אפילו חולה שאין בו סכנה, וגדר קטנים לענין זה הם קטנים המפחדים לשבת בחושך, ואפילו הם בני ז' וח' אם טבעם להקים רעש בהיותם בחושך ואין דעתם מיושבת עליהם בגלל הפחד (קצוה"ש קלה, בדה"ש יח).

ולפי האמור, מי שיש לו ילדים קטנים בבית וכן בית שיש שם אנשים מבוגרים שאינם בריאים כ"כ ואירע קצר חשמלי בכל הבית מותר לקרוא לגוי ולומר לו בפירוש שיפעיל מערכת החשמל, ובאופן כזה אין איסור הנאה (ואף שע"י הפעלת המערכת נדלק האור גם בחדרים שאינם שייכים לקטנים, כיון שעושה פעולה אחת של הרמת מתג החשמל, ועל ידי זה נדלק האור בכל חדרי הבית הרי זה בכלל האמור בשו"ע שכל ישראל מותרים ליהנות מהדלקת הנר ע"י הגוי לצורך חולה, משום נר לאחד נר למאה), ואם אירע קצר חשמלי רק בחלק מחדרי הבית, ובחדרים אלו אין צורך לקטנים להסתובב שם אסור לקרוא לגוי שידליק האור בחדרים אלו, וכן הדין אם נפל המתג של חלק ממכשירי החשמל בבית [כגון מקרר וכו'] ואין צורך במכשירים אלו לקטנים שאסור לקרוא לגוי שירים המתג, וכן מי שאירע לו

שהיתר זה אמור רק באופן שלא ציווהו הישראל על כך, משום שאם ציווהו שוב חשיב לצורך ישראל, וא"כ בנד"ד אם גערו בו וציווהו לחזור ולהדליק יש איסור הנאה, ואם אמר לו ברמז שלא בדרך ציווי [שאומר לו מדוע כבה האור וכדו'] והדליק, וכל שכן, אם חזר והדליק מעצמו מיד לאחר הכיבוי אין איסור הנאה.

ובכלל שאלה זו: גוי שכיבה את האש שתחת סיר הטשולנט, שאם חזר והדליק מעצמו אין שום חשש, ולפי מה שיבוא להלן בזה יש להקל אף באופן שגערו בו [ובפרט אם הסיר עדיין היה חם]

(נערך ע"י הרה"ג ר' יעקב טרויבע שליט"א)

גוי העולה בחדר המדריגות והדליק את האור, האם מותר ליהודי לעלות אחריו או לקרוא שם מודעות וכדו'?

בכלל האמור בשאלה הקודמת שכיון שרואים שעולה במדריגות נחשב שהדליק האור לעצמו ואין איסור הנאה, וכאמור לעיל, אף מותר לומר לו בפירוש שלא יכבה.

אם הגוי כיבה את החשמל על דעת עצמו וגערו בו למה עשה כך וחזר והדליק, האם מותר ליהנות מאור החשמל?
בבה"ל (ד"ה לצרכו) הביא שגוי שרצה לתקן הנר [הדולק אצל ישראל] ונכבה וחזר והדליקו אין בזה איסור הנאה, שכיון שנכבה בידו חשיב שמדליקו לצרכו, ובבה"ל בסוף הסימן (ד"ה וכן) מבואר

הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי יוסף מדאמבראווא זי"ע נלב"ע ב' מרחשון תרכ"ז

גדליה שנת תקע"ה עם הצידקת מרת גיטל ע"ה. רבי יוסף עלה ונתעלה בתורה ועבודה עד כי גדל מאד. השתלם בתורה ובחסידות. והיו לו עשר ידות גם בחכמת הקבלה. הוא הי' אומר שהיו לו ארבעה רביים: אביו הגה"ק רבי מרדכי דוד, חותנו הרה"ק בעל באר משה מקאזניץ, הרה"ק רבי ישכר דוד מראזאשיץ, ודודו הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא בנוגע רבו ממאגלניצא, מובא מובא שבטרם יציאת נשמתו הטהורה, עמד שם רבי יוסף. ובראותו שהרה"ק אוחז בדיוקנא קדישא דילי, צעק ובכה: אוי, אין לנו עוד רב! כי ידע שהמגיד הק' מקאזניץ ובנו הרה"ק רבי משה שניהם אחזו בזקן בעת נשמתם, כי יש בזה יחוד קדוש. בעת הלוויה הספידו אותו הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, והרה"ק רבי יוסף, ואח"כ הרה"ק משידלאווצא זי"ע וראה בספר שפתי קודש (אות ט') שמנהגו של רבי יוסף הי' ליסע מדי שנה לציונו של הרה"ק ממאגלניצא ביום הילולו ט"ו אייר, ולהשתטח בדרך חזרתו על ציון המגיד מקאזניץ ביום ל"ג בעומר, בנימוק שר' שמעון בן יוחאי מישך שייך אהדדי עם המגיד מקאזניץ. ראה שם באורך.

שנים אחדות אחר הסתלקות המגיד הק' מקאזניץ זי"ע נתקבל רבי יוסף להיות האב"ד בקאזניץ. למעלה מעשרים שנה שימש שם ברבנות עד שנת תר"ג, שאז נסתלק אביו הרה"ק רבי מרדכי דוד, והוא עבר לדאמבראווא למלאות מקומו באדמורו"ת. פעם קרא לו אביו, ואמר לו בא ואלמדך האיך לברך את ישראל, ולברכם, והשיב לו אני רוצה שמי שלימד אותך האיך לברך את ישראל ילמד גם אותי.

את המגיד עד עיר פלונית ושם נשא דרשה. ביקש החוזה הק' שיחזרו בפניו מהדרשה, אך נתייראו ונשתמטו מעשות כן, עד שאחד מהם אמר: הלא החתן הצעיר ג"כ הי' שם, יחזור הוא. קראוהו, והחוזה הק' שאל לו באיזה ענין דרש המגיד. השיב לו בענין השבע מדות. שאל לו החוזה הק': מה הם שבע המדות, ויען שהם כתובים בתפילה בפרק "ויברך דוד", לך ה' הגדולה והגבורה וגו'. העיר החוזה הק': והלא אין שם כי אם חמש מדות, הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, ואנה הם שתיים האחרות, שתק הנער כמעט רגע, עד שהשיב: "העושר והכבוד" הכתובים בסמוך. צחק הרה"ק מלובלין לשמע הדברים, ובמשך שנה הוא בכל עת ועידן שרצה להמשיך ישועה, הי' החוזה הק' אומר: הלא קיבלנו שתי מדות חדשות מן החתן של המגיד, נברך בהם איפוא את ישראל...

מפי הרה"ח ר' יקיר ביגלאייזן ע"ה: פעם בשמחת תורה, רקדו החסידים לפני הרה"ק מלובלין זי"ע בשמחה עצומה, והילד יוסף עמד בצד שקוע בהרהורים. פנה אליו החוזה הק' זי"ע ושאל: מה מחשבותיך עכשיו, ענה שנפל ברעיונו [פי' הפסוק (תהלים קמט, ב) "ישמח ישראל בעושיו", פי' שישראל הם היהודים בעלי המדרגה (שישראל מלשון שריתי עם אלקים) והם שמחים בעושים, ביוצרים הוא ממ"ה הקב"ה, אבל "בני ציון יגילו במלכם", החסידים הפשוטים אין בהם דעת לשמוח עם הקב"ה אלא ששים ושמחים עם רבם ומנהיגם, נהנה החוזה הק' זי"ע מאד מאד מדבריו החדים].

החתונה של מוה"ר יוסף זצלה"ה מדאמבראווא היה בקוזניץ ביום צום

הרה"ק רבי יוסף נולד לאביו הרה"ק רבי מרדכי דוד זי"ע לערך בשנת תק"ס לפ"ק, ובעודו ילד קטן בן שבע בחר בו לחתן הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע בן הרב הקדוש המגיד מקאזניץ זי"ע לבתו הצדקנית מרת גיטל ע"ה שנולדה לו מזו"ש מבתו של הרה"ק רבי אלעזר מליעזנסק זי"ע בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליעזנסק זי"ע הצדיקים חבבו את החתן הצעיר עד לרוב ובמיוחד הי' מחמד עיני החוזה הקדוש מלובלין זי"ע, רבו של אביו הרה"ק רבי מרדכי דוד.

ישב ולמד תורה בדחילו ורחימו ברתת ובזיע, והתלקח באש מתלקחת עת ערך עבודה שבלב זו תפילה. כוונתו ומחשבתו ניכרת היתה מתוך מעשה התפילה שלו, אך הוא בענוותנותו הי' מתבטא בחכמה: טבע האיש להרגיש תיכף אחר התפילה חלישת הלב מרוב עבודה המפרכת את הנפש אך אתה לבי, הנה בשעת התפילה לא היית אצלי, ותיכף אחר התפילה אתה בא בכאב הרעבון, תמיהני, מי הגיד לך שכבר התפללת...

פעם הי' המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע בלובלין אצל הרה"ק החוזה הקדוש מלובלין זי"ע, וכשנסע בחזרה לביתו, נסעו ללוותו החבריא של החוזה הק', ובתוכם רבינו רבי מרדכי דוד ובנו העלם בן עשר שנים יוסף. עלי אורח עמדו לפוש בעיר אחת, והתפללו שחרית בצוותא עם תושבי המקום. כיבדו טובי העיר את המגיד לדרוש, והוא נענה לבקשתם ודרש לפנייהם. אחרי כן נפטרו תלמידי החוזה הק' מהמגיד וחזרו ללובלין. בבואם שאל אותם החוזה הק' זי"ע על אודות הנסיעה, והם מסרו לו שלוו

תהלתו מלאה הארץ ושמעו הולך בכל המדינה כצדיק נשגב, ובמיוחד באו להסתופף בצלו חסידים בעלי מדרגה גדולים בתורה. במשך הזמן יצאו לו מוניטין בעולם כבעל מופת נפלא שגזר אומר ופעל ישועות כבירות לדופקי תשועה, ולדוגמא: אחד מחשובי חסידיו הרה"ח ר' משה יהודה ביגלאייזן חלה קשות. שלח פתקא לרבי יוסף, והוא השיב במכתב בו מבטיח לו רפואה במהרה, כשהוא מוסר לו בתוך הדברים: "כעלות המנחה נתקבל מבוקשך". מיד אחרי כן נתרפא והבריא בשלימות. אך לא ארכו הימים, והוא בלם פיו מלהבטיח ישע ופדיון עקב מעשה שהיה:

היו שני חסידים שנהגו ליסע להגה"ק בעל ארי' דבי עילאי, וכשמעו אודות רבי יוסף, נסעו לדאמבראווא וחדלו מנסוע להארי' דבי עילאי, שאל בעל ארי' דבי עילאי פעם את משמשו אי' הם הני תרי אינשי. והוא ענה: הרבי יודע כי קמו כעת רביים חדשים עם מופתים, והם מושכים את הקהל להפרד מרבותיהם ולהדבק בהם. לשמע הדברים נתמלא הגה"ק כעס וחימה. עמד שם איש אחד מדאמבראווא, והלך וסיפר את הדבר לרבי יוסף. נסע הרה"ק רבי יוסף תיכף עם עשרה אנשים לרצות את הארי' דבי עילאי ולהפיס את דעתו. בתוך הדברים אמר לו, הנה הי לי ארבעה רביים (הנזכרים למעלה) ומכל אחד מהם למדתי דבר מה (כלומר, שבאמת ראוי הוא לאיצטלת אדמורו"ת). עם כל זה אם הדבר אינו מוצא חן בעיני כבוד מעלתו, אז אניח את שרביט ההנהגה. הארי' דבי עילאי נתרצה ונתפייס ואמר: חס ושלום, חס ושלום, השטן רצה לעשות פירוד בין רעים כמונו, אשר אביכם הי' ידיד נאמן לנו ומה טוב עשיתם שבאתם להשוות את הדבר על צד היותר טוב. ומאז השתמט הרה"ק רבי יוסף ומשך את ידו ככל האפשר מלהעניק ישועות ומופתים.

אולם עדיין נראו אצלו לפרקים ענינים נפלאים ונורא. סיפר הדיין מזאבנא הג"ר ראובן שהי' עד ראי' לענין פלא זה: פעם בליל ראשון דסוכות בטרם בא הרה"ק רבי יוסף לסוכתו, נכנס לשם כלב גדול והשכיב עצמו על הארץ במקום המיועד לכסאו של הרה"ק רבי יוסף. ניסו החסידים להבריחו, אבל הכלב לא קם ולא זע, עד שקראו לנכרי והוא הגביה את הכלב והוציאהו החוצה, ודלת

הסוכה סגרו אחריהם, אך פתאום קפץ שוב הכלב דרך חלון, וישכב בדיוק במקום הראשון. עברו רגעים מספר, ורבי יוסף נכנס לסוכה. כשמסרו לו מקורביו על אודות הכלב, נענה: הניחו לו אל תתגרו בו. עוד מעט ומעצמו יעזוב את הסוכה. הרה"ק רבי יוסף ניגש למקומו, הרכין עצמו להכלב ולחש: אני מוחל לך במחילה גמורה. לך למנוחתך... ומיד קם הכלב ויצא מהסוכה. החסידים דנו וראו בזה כי בטח נתגלגלה בתוך הכלב איזה נשמה שהזקקה לסליחת הרה"ק רבי יוסף משום איזה פשע שעשתה נגדו. ואמנם אחר קידוש סיפר רבי יוסף אודות אביו הקדוש שהתכוון ליסע להונגרי' למסחרו, אולם נגנב כספו הימנו, ואז נאלץ בעל כרחו לעזוב את עסקיו, אז הבינו הנוכחים שהכלב הי' גלגול נשמת האיש שגנב את דמי אביו, וע"י שרבי יוסף שהי' יורשו של אביו מחל לו, מצאה הנשמה את תיקונה ועזבה את הסוכה בטוב לבב.

והרי עוד דבר פלא: הרה"צ רבי משה מקשאנוב (בן הרה"ק רבי דוד מקשאנוב ז"ע) שהי' חתן הרה"ק רבי ישראל אלימלך (בן הרה"ק רבי יוסף) העיד שראה פעם שבאה לחו"ז הרה"ק רבי יוסף אשה שנפטרה מכבר, והיתה מלובשת בבגדי כבוד, זמן מה לאחרי זה הרהיב עוז בנפשו והביע תמיהתו לרבי יוסף מאין לאשה מתה מלבושים כאלה, והלא נקברה בתכריכים ולא בבגדים, דחה אותו הרה"ק רבי יוסף בקש באמרו: לא מעלה ולא מוריד שתדע את העניין עכשיו, ובמרבית השנים תבין אותו מעצמך.

אף אותם הצדיקים אשר זכו להתקרבות וחבה יתירה נודעת להם בבואם להרה"ק בעל ארי' דבי עילאי, עכ"ז לא חשך הגה"ק מווישניצא מלגלות להם מצפוני לבו ודבריו היו כדרבונות הנאמרים בתמימות, באמת וצדק.

מספרים כי פעם שבת הרה"ק רבי יוסילע אצל הרה"ק בעל ארי' דבי עילאי, קודם עריכת השלחן סידר הגבאי לכל אחד מהאורחים מקום ישיבתו הראוי לו לפי כבודו, עבור רבי יוסילע הכין מקום בראש השלחן סמוך להרה"ק מווישניצא אבל מגודל ענוותנותו לא רצה לישיב שם ופנה את כסאו להצד, כשבא הגה"ק מווישניצא אל שלחנו הטהור וראה את רבי יוסילע יושב מן הצד רמז לו

שיבא ליישב בראש סמוך ונראה לו, אבל הוא מיאן בדבר, כי לא מלאו לבו להתכבד ביקר וגדולה כזו.

אחר הקידוש פנה הרה"ק מווישניצא לר' יוסילע ואמר לו "בשבת העבר שבת כאן הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב וכאשר הוא בן הרה"ק מראפשיץ הושבתי אותו בראש סמוך אלי לכבוד כבוד אביו הקדוש, עכשיו כשבאתם חשבתו בלבי למה יגרע כבודכם מכבוד הרה"ק מדזיקוב על כן רציתי להושיב גם אתכם אצלי, אבל כאשר אתם מסרבים ואינכם רוצים בזה יישר כחכם יישר כחכם. והארי' דבי עילאי שבע רצון מצעדו הלז.

הרה"ק רבי יוסף עמד בקשרים אדוקים עם צדיקי דורו, ומפקידה לפקידה הי' מבקר בהיכלם. אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו בדברי תורה ובמילי דחסידותא. כולם חרדו לקראתו, כבדוהו והעריצוהו ורוממו שמו יחדיו.

מן הענין להזכיר מה שהעידו עליו צדיקים. שיש לירא ולחרוד מרבי יוסף יען הוא נוטר הברית... כאשר אחד מחסידיו הרה"ק רבי יוסף בא פעם להגה"ק בעל תפארת שלמה ז"ע, חשש התפארת שלמה שרבי יוסף עלול להקפיד על שחסידו הולך לרבי אחר, ונתן עליו בקול: לך מהרה מכאן. כי הלא רבך אש להבה הוא.

בשמחת תורה נהג לרקוד ולשמוח בהקפה ששית רק עם ילדים קטנים פחותים מבני תשע שנים שהקפה ששית מרומז למדת יסוד וד"ל.

נפגש לפרקים עם הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ ז"ע, בימיו הי' רבי אחד שהצדיקים התנגדו לו ואת דרכו. פעם שאל הרה"ק מראפשיץ את הרה"ק רבי יוסף אם הוא מתנגד לאותו רבי, השיב הרה"ק רבי יוסף: הלא הרבי ההוא הנהו תלמיד חכם, ואיתא בזה"ק פר' צו שהתלמיד חכם הוא בבחי' שבת. ובחילול שבת לפיקוח נפש קיי"ל דמצוה בגדולים. על כן אני מניח את המצוה הזאת לכם ולשאר גדולי הדור...

כשבערב פסח נסתלק הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ ז"ע והשמועה הגיעה לדאמבראווא, אמר הרה"ק רבי יוסף בלילה בעת אמרו שיר השירים עם הקהל: אם תמצאו את זודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. הנה הרה"ק מאפטא ז"ע אמר קודם פטירתו: "הלא היו כמה צדיקים שהבטיחו לנו קודם הסתלקותם

שירעישו בעולם העליון על הגאולה. אך עברו זמנים טובא ועדיין לא נושענו. וקבלה בידינו שבשעת הטהרה שאחר הפטירה משכחין את האדם כל העולם הזה לגמרי, ולכן אינם זוכרים מה שהבטיחו לנו. ולפיכך אני מבקש שאחר הטהרה יזכירו אותי מזה, כן ביקש הרה"ק בעל אוהב ישראל. אמנם אנו רואים שגם זה לא הועיל בעוה"ר. ובכן ההכרח לבקש ולהתפלל שבעולם העליון בשעה שמטעימין להצדיק מנועם זיו השכינה, שם יהיו מזכירין אותו, ומיד יעורר רחמים על הדבר ויועיל. וזש"א הכתוב: "אם תמצאו את דודי", שבשעה שהצדיק יהא נמצא בעולם הבא ויטעום מזיו העליון, אז "תגידו לו שחולת אהבה אני", שגם אנו מתגעגעין וכמהין להגאל וליהנות מאורו של משיח.

גם ביקר אצל הרה"ק מרוזין זי"ע בעת שבא לגור במדינת עסטרייך. שאל אותו אז הרה"ק מרוזין על אודות העיר טארנע, ורבי יוסף שיבא אותה באמרו שהיא מלאה חכמים וסופרים תלמידי חכמים ויראי שמים. ברם הוסיף שבעוה"ר מצליח מעשה שטן, דכשירד אחד מחסידותו ולובש כובע כהמתקדמים, תיכף הוא מצליח בעסקיו. השיב לו הרה"ק: אם כן הרי חזינן בגלוי השגחה פרטית של הבורא ית', דכל זמן שהאיש יהודי חרד הוא, יש לו קשיים, וכשנעשה "דייטש" ומתקלקל, כבר הולך הכל אצלו כשורה וכי יש סייעתא על השגחה פרטית גדולה מזו.

גם לכ"ק מרן מבעלזא זי"ע נסע הרה"ק רבי יוסף. עלי דרך עמד לבקר את הרה"ק רבי אלעזר מלאנצוט זי"ע. רבי אלעזר השתעשע עמו באהבה, וביקש שגם בדרך חזרתו ילין אצלו. נענה רבי יוסף להזמנתו וקבע לו באיזה לילה יבוא אצלו. בחזרתו הי הרה"ק רבי יוסף ביום ההוא בעיר פשעווארסק והתכונן ליסע בערב ללאנצוט שהוא כשתי פרסאות משם. אך בתחילת הערב נתהווה רוח סערה ושלג גדול. ובעל העגלה אמר שאי אפשר ליסע בלילה זה, כי השלג כיסה את הדרך כצמר, והרוח נושבת עד שאין ביכולת לראות לנהוג את הסוסים, וסכנת נפשות היא לצאת לדרך במצב כזה. הרה"ק רבי יוסף הי לו שברון לב, כי רצה לקיים הבטחתו ולהשביע רצון אותו צדיק. פנה ואמר למשמשו ר' אברהם יוסף: והלא גם אתה בקי בהנהגת הסוסים, קח איפוא

את הרצועות בידך, ונסעה ונלכה. אם שגם ר' אברהם יוסף הי' מתיירא מן המצב, אך פקודת הרבי שמרה רוחו והוא מילא אחר דבריו. נסעו והגיעו לבית הרה"ק רבי אלעזר בחצות הלילה מצאו שם השולחן ערוך ונר דלוק, והרה"ק עם אנשי שלומו היו ממתנינים שם מלובשים בבגדי שבת. הם סיפרו שרבי אלעזר צוה לחמם את המרחץ כבערב שבת, ושהקהל יטבל וילבוש מלבושי שבת, כי תלמיד חכם בבחי' שבת היא, ויען שתלמיד חכם עומד לבוא, הרי שבת היום. אמר אז הרה"ק רבי יוסף לבנו: ראה והביטה, אם חלילה לא הייתי בא כמה עגמת נפש ודאבון לב הי' נגרם לו לרבי אלעזר אחר כל ההכנות האלה שעשה. הרה"ק רבי יוסף הסב ליד השולחן, ולפניו הי' לחם משנה מכוסה במפה של שבת. בעת הסעודה הוגש לפני הנוכחים דגים ובשר וכל מטעמים כבשבת. בתום הסעודה, הלך הרה"ק רבי אלעזר בכבודו ובעצמו וחימם את התנור בחדר השינה שהוקבע לרבי יוסף.

הי' בידידות גם עם הגה"ק מצאנז זי"ע. פעם שבת הדברי חיים בדאמבראווא אצל הרה"ק רבי יוסף, ובנו של הרה"ק רבי יוסף נסע ביום ראשון עם הדברי חיים לטארנא לאסוף שם מעות בעדו, כי אנשי טארנא הי' חסידי דאמבראווא. באחד מן הזמנים היתה חליפת מכתבים בין הרה"ק רבי יוסף והדברי חיים זי"ע. כשמונה אגרות נכתבו ביניהם וכולם היו מלאים ידידות מופלגה ואהבה נאמנה.

פעם הי' הדברי חיים זי"ע בדאמבראווא, והרה"ק רבי יוסף עשה לכבודו סעודה גדולה. בתוך הסעודה כיבד הדברי חיים את הרה"ק רבי יוסף לומר דברי תורה. מתחלה סירב, אך כשהפציר בו הדברי חיים, פתח הרה"ק רבי יוסף ואמר: הנה השבת שלפני הפסח נקרא שבת הגדול. וי"ל בזה, כי ידוע שמלת פס"ח נוטריקון פה-סח, והוא רמז על רב העיר הפותח פיו ודורש לפני אנשי קהלתו. והת"ח נקרא שבת כנודע מהזוה"ק, והוא רמז על רבינו הקדוש שהוא גבוה וגדול ביותר מהרב הנקרא פסת. והנה יש והרב אב"ד אומר תורה בפני הצדיק הנקרא שבת. אך אל יחשבו השומעים שזה שפיו סח בדברי תורה גדול ביותר מהצדיק הנקרא שבת, ולזה אמרו רבותינו "שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול", שהצדיק

היושב לפני הרב הדורש הוא הנהו באמת הגדול ביותר, ולכן מכונה שמו "שבת הגדול". חייך הגה"ק מצאנז זי"ע וקילס את הדברים.

פעם אחרת הי' הרה"ק רבי יוסף מצאנז אצל הדברי חיים זי"ע בעת ההיא השתררה מחלה רח"ל בפולין, והגה"ק מצאנז נהג ליתן מין עשב מסוים לסגולה. שאל הדברי חיים את הרה"ק רבי יוסף אם גם הוא דרכו לתת סגולה זו הבדוקה ומגינה למחלה זו. השיב הרה"ק רבי יוסף: איתא ברש"י (ריש ואתחנן) צדיקים אע"פ שיש להם לתלות במעשיהם הטובים אינם מבקשים אלא מתנת חנם. ונראה שבכלל "מעשיהם הטובים" רמוזים הסגולות הטובות ומועילות שהצדיקים עושים ומתעסקים בהם. ואע"פ שבכוחם ליתן סגולות, אינם מבקשים מהבוית"ש אלא מתנת חנם.

הרה"ק רבי יוסף היה מושלם במדות טובות ובפרט מדה של הכרת הטוב, היה איש פשוט אשר כל עש"ק לקח ונשא את מלבושיו להמקוה ושמם אותו. ובשביל כך נתן רבי יוסף השיריים בעש"ק בסעודה לו הראשון, פעם אמר בנו שע"י כבוד זה יכול לאבד קצת שכר מעוה"ב ולהתמעט השיב רבי יוסף שאינו כן, משום שאני חייב להכיר לו טובה בשביל חסד שלו, א"כ אני נותן לו משלי, שאני חייב לו והקב"ה יתן לו את שלו מה שחייב לו.

הרה"ק רבי יוסף היה מדוכא ביסורין, פעם כשאחד מחסידיו אמר לו שרוצה לתת שם בנו יוסף, אמר לו הרה"ק רבי יוסף שהשם יוסף אינו מסוגל לחיים של מנוחה, (ראה ספר מדבר קדמות מהחיד"א, מערכות י' אות כ"ח, בשם הישר מקנדי בספר כח ה'; כי מי ששמו יוסף מסוגל שיתקנאו בו, וכן יוסף גימ' קנאה), אני רואה אצלי שהרבה פעמים אינני בקו הבריאות, ע"כ תקרא את בנך יוסף חיים.

גם אמר הרה"ק רבי יוסף, אם בניו חוששין פעם לעין הרע לאמר אנא מזרעא דיוסף קא אתינא, ויעזור להם, כמו שאמרו כן בברכות (דף נ"ח ע"ב), וכוונתו על עצמו.

להרה"ק רבי יוסף וזוג' הרבנית נולדו להם תולדותיהם כיוצא בהם ה"ה א'. בנו יחידו הרה"ק רבי ישראל אלימלך מזאבנא זי"ע חתן הרה"ק רבי יחיאל מקאריץ זי"ע בהרה"ק רבי שמואל מרישא זי"ע, חתן הרה"ק

החוזה מלובלין זי"ע ב'. הרבנית מירל גאולה ע"ה אשת הרה"ק רבי מאיר מגלאגוב זי"ע חתן הרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע בעל אור לשמים ובהרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זי"ע חתן הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע בעל זרע קודש ג'. הרבנית אשת הרה"צ רבי יהודה הכהן הארטשטיין ראפפורט זי"ע.

פעם אחת הי' בצאנז הרה"ק רבי יוסל"י מדאמבראווא זצ"ל, והוא הי' רגיל לומר בשולחנותיו תורות יפות מאד, והעולם באו לשמוע את התורות. ובליל שבת קודש בצאנז אצל השולחן הטהור אמר הגה"ק הדברי חיים זי"ע: רבי שאומר תורה ואינו פועל מאומה בשמים, מוטב שלא יאמר, הם סוברים שצריכין רק לומר פשט יפה בהפסוק. צריכין לפעול בשמים, רבי יוסל"ע שמע את הדברים, וראה שאז אצל השולחן לא היה עוד רבי האומר דברי תורה, ובודאי כוון הדברי חיים זי"ע עליו, ופנה אליו הרה"ק רבי יוסל"ע ואמר: איזה פנים הי' כשבאים אלי יהודים ואנשי מעשה בליל שבת קודש לשמוע קצת דברי תורה, ולא הייתי אומר. ע"כ אני מפרש את מאמר הגמ', גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה, שכבוד הבריות דוחה אפילו לא תעשה שבתורה, פירוש אפילו שאינו עושה ופועל מאומה עם אמירת תורה, ואמר הדברי חיים זי"ע, גאנץ גוט! גאנץ גוט!... וסיים אדמו"ר מהר"ש מבאבוב שאם אומרים דברי תורה לבני אדם לעוררם בכמה ענינים, ופועלין שע"י זה יש ליהודי קצת התעוררות לתורה או לתפילה או לעבודת השם יתברך, פועלין עם זה ממילא גם בשמים....

בימי בין המצרים יש קהילות הרבה שאומרים תיקון חצות ביום! פעם ראה הרה"ק רבי יוסל"י מדאמבראווא זצ"ל איש אחד שלא היה בן תורה כלל, וגם היה איש גרוע (ל"ע), שהולך ג"כ לביהכ"נ לערוך חצות, אמר לו הרה"ק רבי יוסל"י: "מוטב שתלך לערוך מאתך חצות, ולא תערוך חצות מהשית".

מאמרותיו הק'

ויברך דוד את ד' לעיני כל הקהל ויאמר דוד (דברי הימים א' כט, י). תיבת דוד השני מיותר לכאורה, אמנם י"ל שכאשר התלהב בנפשו והתחיל לברך את ד' לעיני כל הקהל מיד נרתע לאחוריו מרוב ענוותנותו, ויאמר דוד לעצמו, אתה דוד הקטן השפל

תשא פניך לברך את ד', הלא מי אתה ומה אתה. (ספר ילקוט דוד)

ברכת גאולה לפני שמונה עשרה, צור ישראל קומה בעזרת ישראל. י"ל דהנה שכינתא בגלותא, והיא מצטערת בצרות ישראל, וישראל קדושים המכוונים בתפילותיהם לישועת השכינה כביכול, המה עוזרים לאוקמי שכינתא מעפרא, ולהמציא לה עזר ותשועה, וזה שאומרים להשכינה הקדושה קומה, תקימי מעפר ואל תוסיפי לדאבה עוד בעזרת ישראל בעזר ובסיוע ישראל המתפללים ומעוררים רחמים בעדך.

ואמרו לו מה שמו מה אומר אליהם, ויאמר אלוקים למשה אהיה אשר אהיה וגו' פי' ואמרו לי שישאלו יאמרו לי מה שמו, איפה גדלות הבורא הלא המה בשיעבוד גלות ומה אומר אליהם, ויאמר אלוקים אל משה אהיה אשר אהיה, אהיה גמ' כ"א כ"א פעמים כ"א גמט' אמת היינו תאחז במדת האמת ואז תדע מה להשיב להם,

בנוסח ברכת רפאנו שבשמונה עשרה, כי א-ל מלך רופא נאמן ורחמן אתה. הנה בבוא איש בבקשה אל הצדיק להתברך בישועה, צריך שיהי' שני דברים. האחד שיהא להאיש אמונה בהצדיק שבכוחו לפעול בעדו ישועה. והשני שיתעוררו ויהמו רחמי הצדיק על האיש להתפלל ולהתחנן עבורו, ואם חסר אחד מהשני דברים, והקב"ה חפץ למען צדקו להושיע את האומלל הלז, אז הוא ית"ש מכניס בלב הצדיק מדת הרחמנות, ובלב האיש הוא משפיע אמונה עזה, וזה הכוונה, כי קל מלך רופא נאמן ורחמן, שאם האמונה או הרחמנות רפוי' ותלישה אז הקב"ה רופא את האמונה והרחמנות כדי שיושע האיש.

בפיוט שאומרים ביום ראשון של סליחות, במוצאי מנוחה קדמנוך תחילה. פי' שראשית טענתנו הוא שהוצאתנו ממקום מנוחה (מוצאי מלשון הוצאה, קדמנוך תחילה, זהו תחילה והקדמה שלנו שאנו מבקשים).

בפיוט שאומרים במוסף לימים הנוראים, **וכל מאמינים שהוא נוצר חסד הסובל ומעלים עין מסוררים וכו' העליון ועינו אל יראיו.** וביאורו, בהקדם הא דמסופר במסכת תענית (ה:): שבימי ר' שמעון בר נחמני הי' רעב ומגפה, וצוה ר' שמעון להתפלל על הרעב דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב, ממילא יופעלו

שניהם, והסבר הענין, כי הנה כשיוצאת גזירה בשמים, אז שולחין למטה צירופי אותיות הגזירה והצדיקים ביכלתם להפוך את האותיות לטובה, כגון מתיבת נגע עושין ענג מצרה עושין צהר, וכדומה, והנה אז נגזרו הצירופים מות-רעב, בקשו רחמים על הרעב ולקחו את האות ע' ממלת רעב ושמו אותה בתוך מלת מות ונעשה הצירוף מעות-רב, ממילא פסק הרעב והיתה הרוחה, והקב"ה שאינו חפץ במות המת אלא חפץ חסד הוא, שולח את הגזירה ליד הצדיקים למען יהפכוה לטובה, וזש"א הפייטן הסובל ומעלים עין מסוררים, שמעלים את אות עי"ן מהסוררים, ואינו נותנה לידם, אלא העליון ועינו אל יראיו, שנותן העי"ן להיראים לעשות בה כטוב בעיניהם, והם מהפכין את הגזירה לטוב, והדבר מרומז גם בתהלים ע"ג בפסוק הנה עין ה' אל יראיו, שנותן להיראים את אות עי"ן, להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב שיקחו העי"ן ממלת רעב וישימו אותה בתוך תיבת מות ונעשה מעות ויהא הצירוף מעות רב ולחיותם ברעב להחיות עם רב.

בריש שקלים, באחד באדר משמיעין על השקלים. י"ל בזה דהנה כתיב (ישעי' נט, ב) עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, ופי' בזה שהחלק אלוקי שבכל נשמה נפרדת הימנו ע"י שחוטא, ובזה הוא עושה פגם וניתוק ח"ו בהחיבור של אורייתא וקוב"ה וישראל, כי לולא הניתוק היו כל ישראל בדרגא אחת בהשוואה אלא שכל מה שחוטא האדם מתרחק מהקשר עם אלוקיו, והנה אמרו רז"ל שמשה ואהרן היו שקולין כאחד, והיינו יען לא חטאו, על כן הי' דיבוקם באורייתא וקוב"ה שוה בדרגא אחת, ובכן כשמגיע הזמן שנותנים מחצית השקל המורה שכל אחד מישראל אינו אלא מחצית ועליו להדבק עם אורייתא וקוב"ה בכדי להשתלם בעבודתו, אז מבין ונזכר האדם שלולא חטאיו הי' שקול עם שאר כל ישראל, וזה באחד באדר משמיעין, לשון הבנה כמ"ש כי שומע יוסף, פי' שאז לבבו מתבונן, על השקלים על ענין משה ואהרן השקולים כאחד.

הרה"ק רבי יוסל"י מדאמבראווא זי"ע היה פ"א במעיין ישע קארלסבארד, והלשינו עליו אנשי רשע לפני ראש האזרחים דשם, כי הולך במכנסים לבנים, והלך ראש האזרחים בעצמו אל הרב ושאלהו מדוע

אינו הולך במכנסים עליונים, והשיב לו, שהלבנים שהוא הולך בהם הם המכנסים העליונים, וישאלהו למה אינו לובש מכנסים שחורים כאורח כל ארעא, והשיב לו הרה"ק בחכמה, מפני שצבע לבן הוא אמת, דען ווייס איז די ווארהייט אונד די נאטור אליין, וייטב הדבר בעיני ראש האזרחים וקלסי'.

לנוי סוכה היה תלוי על כותלי הסוכה
שיורי הבגדים ממלבושי זקינו המגיד הק' מקאזניץ ומהרה"ק מזידיטשוב שהיה לו בירושה.

בענין מועט מחזיק את המרובה מביא
בספר רמתים צופים על תדב"א זוטא (פרק כ' אות ל"ג) שבשו"ת ח"ס חיו"ד סי'

לאלקים מה נורא מעשיך, שלא בפניו אומרים (שם ק"ו א') הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, והוא פלא, וכי שייך לגבי קוב"ה בפניו שלא בפניו, הלא מלא כל הארץ כבודו, גם אמרו כולו שלא בפניו, וכי סיימתיהו לשבחא דמרי', הלא לו דומיה תהלה. (דעת משה פרשת נח ועיי"ש מה שמתרץ הרה"ק ר"מ מקאזניץ זי"ע)

ביום ב' מרחשון שנת תרכ"ז לפ"ק,
יצתה נשמתו של רבי יוסף
בקדושה ובטהרה.
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן
מקורות: "נאמנו מאד"

"החפץ חיים זי"ע מבקש ומתחנן" אנא תן כבוד להשם אלוקי ישראל וחסום פיך מלדבר כל התפלה וקריאת התורה, ותינצל מכל דבר רע. (ספר שואלין ודורשין המיוסד על פי ספרי החפץ חיים זי"ע)

לעילוי נשמת הרב החסיד המפו' ר' ישראל יקר ביגלאזען ז"ל בן הרב החסיד ר' יוסף חיים ז"ל
נלב"ע ב' דר"ח מרחשון תשמ"א
הונצח ע"י בנו הרב החסיד המפו' ר' משה שליט"א

לעילוי נשמת הגה"צ ר' שלום משולם וויינברגר זצ"ל אב"ד טשאבא
בן הגה"צ רבי יצחק יעקב הי"ד זצ"ל נלב"ע ה' מרחשון תשע"ה

לעילוי נשמת הרב החסיד ר' שמואל ז"ל
בן הרב החסיד ר' דוד קופמן ז"ל נלב"ע ד' מרחשון תשע"ה
הונצח ע"י נכדו הרה"ח ר' חיים זאב קופמן שליט"א

לע"נ האשה החשובה מרת גולדה קופמן ע"ה
בת הרב החסיד ר' שלמה ז"ל נפטרה ג' מרחשון תשמ"מ
הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת בת שבע לנדא ע"ה אלמנת הרב החסיד ר' נפתלי הירץ ז"ל
בת הרה"צ רבי יצחק משולם לייפער ז"ל אב"ד דראבאן נפטרה כ"ה תשרי תשפ"ה
הונצחה ככלות השבעה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

"התחזקות יומית" דברי חיזוק והדרכה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במערכת אוצרות בעלזא" שמעו ותחי נפשכם בארה"ק 02-3011614 בארה"ב 3131771-1605

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' יצחק דוד פריעדמאן ז"ל בן הרה"ח ר' חיים יחזקאל ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת רחל ע"ה בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל

לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת גיטל עלקא ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל נפטרה ב' אייר תשע"ה תנצב"ה הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' צבי אליהו שטרנאווס ז"ל בן הרה"ח ר' ליפא יו"ט ז"ל נלב"ע י"ח טבת תשע"ד תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרב החסיד המפו' ר' פריץ שטראסבורג ז"ל בן הרה"ח ר' יחזקאל ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת יהודית ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל הונצח ע"י בנו הנרייב הנכד הרה"ח ר' יוסף שטראסבורג שליט"א

לעילוי נשמת
העסקן המפו' הרב החסיד ר' יואל בן ציון פרקש ז"ל בן הרב החסיד ר' צבי ז"ל נלב"ע ט' אדר תש"פ הונצח ע"י משפחתה החשובה שיחיו תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יחיאל אויש ז"ל בן הרה"ח ר' בנימין זאב צבי ז"ל נלב"ע י"ב תשרי תשס"ז תנצב"ה וזוגתו האשה החשובה מרת שפרה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף שאול ז"ל

לעילוי נשמת
הרב החסיד המפו' ר' יצחק ווייס ז"ל בן הרה"ח ר' משה ז"ל נלב"ע ל' מרחשון תשפ"ג הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
הרב החסיד המפו' ר' מנחם שמואל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת יוסל פריעדמאן ע"ה בת הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל וזוגתו ע"י המשפחה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' אברהם אליהו איינהורן ז"ל בן הרה"ח ר' שלמה יוסף הכהן ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת נחמה ע"ה בת הרה"ח ר' אליהו ז"ל הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת רבקה פיגלא איגל ע"ה בת הגה"ח ר' שמחה בונם בוים ז"ל הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל בן הרה"ח ר' ישראל וועטנשטיין ז"ל נלב"ע כ"ז אדר תשע"ג הונצח ע"י בנו הרה"ג ר' אהרן אליהו וועטנשטיין שליט"א דומ"ץ דקהילתנו תק גבעת זאב

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת אסתר ע"ה בת הרה"ח ר' משה יהודה ז"ל הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' ישראל זיגלמן שליט"א

לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת ברכה ע"ה בת הרב החסיד ר' מנשה זינגער ז"ל אשת שינדלחט"א הרב החסיד המפו' ר' משה ביגלאייזאן שליט"א הונצחה ע"י ביה ותחיה החשובים שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ח המפו' ר' מנחם אליעזר אסטרייכער ז"ל בן הרה"ח ר' יצחק שמעון ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת מלכה אסטרייכער ע"ה בת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל הונצח ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' יהונתן בנימין קליין ז"ל בן הגה"ח ר' ישראל ז"ל נלב"ע ביום שב"ק ו' שבט תשפ"ב תנצב"ה

לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת מלכה ע"ה בת שינדלחט"א הרה"ח ר' יהודה שליט"א נלב"ה ל' ניסן תשנ"ו הונצח ע"י אביה הרה"ח ר' יהודה איינהורן שליט"א

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל בן הרב החסיד רבי שמעון יחזקאל זאקל ולע"נ הרה"ח ר' אליעזר צבי ז"ל בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל ולע"נ האשה החשובה מרת הענדל ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' פנחס מאיר אגנצפריד ז"ל בן הרב החסיד ר' אליעזר דוד ז"ל נלב"ע י"ד סלו תשע"ד הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו